

Univerzita Karlova v Praze
Fakulta sociálních věd
Institut komunikačních studií a žurnalistiky
Katedra žurnalistiky

Monika Horáková

Porovnání obsahu týdeníku Ohlas od Nežárky v období Rakouska-
Uherska, Československa a Protektorátu Čechy-Morava

Bakalářská práce

Praha 2007

Vedoucí práce: Doc. PhDr. Barbara Köpplová, CSc.

Semestr odevzdání: VI.

Poděkování

Děkuji Doc. PhDr. Barbaře Köpplové, CSc., Mag. Niklasi Perzimu, MAS a PhDr. Štěpánce Běhalové za cenné rady a čas, který mé práci věnovali.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci s názvem Porovnání obsahu týdeníku Ohlas od Nežárky v období Rakouska-Uherska, Československa a Protektorátu Čechy-Morava v rozsahu 55 693 znaků (31 normostran) vypracovala samostatně za použití uvedených pramenů a literatury.

Monika Horáková

Obsah

1. Úvod	5
2. Metodika	7
3. Historický úvod	8
4. Týdeník Ohlas od Nežárky (OON)	17
5. Politický obsah v OON	23
5. 1. Politický obsah v OON v období Rakouska-Uherska (1881-1885)..	23
5. 2. Politický obsah v OON v období Československa (1918-1920)	26
5. 3. Politický obsah v OON v období Protektorátu Čechy-Morava (1939)	28
6. Česko-německá otázka v OON	30
6. 1. Česko-německá otázka v OON v období Rakouska-Uherska (1881-1885)	30
6. 2. Česko-německá otázka v OON v období Československa (1918- 1920)	31
6. 3. Česko-německá otázka v OON v období Protektorátu Čechy- Morava (1939)	35
7. Závěr	37
8. Resumé (německy)	39
9. Prameny a literatura	41
10. Přílohy	43

SCHVALENO

Příhláška bakalářské práce

Jméno studenta: Monika Horáková

Semestr: IV.

Mediální zaměření: tisk, foto

Název práce: Porovnání vývoje regionálního týdeníku Ohlas od Nežárky v období Rakouska-Uherska, samostatného Československa a protektorátu Čechy-Morava

Základní vymezení tématu (základní hypotéza): Práce popíše a porovná tři vývojové etapy jindřichohradeckého týdeníku Ohlas od Nežárky. První etapou bude období 1871 (vznik týdeníku)-1918, druhou etapou léta 1919-1938, třetí etapou léta 1939-1942 (zánik týdeníku).

Teze bakalářské práce: Ohlas od Nežárky vycházel v letech 1871-1942 v Jindřichově Hradci. Týdeník bez přerušení vydávala rodina Landfrasova, která zároveň provozovala jindřichohradecké nakladatelství a knihtiskárnu.

Práce se pokusí vysledovat, zda si týdeník po celou dobu své existence zachoval výrazný prokatolický postoj, kterým se vyznačoval na svém počátku, zda se změnil jeho obsah během několikaleté přítomnosti konkurenčního periodika Štítný na počátku 20. století, zda svým obsahem Ohlas od Nežárky podporoval některý z politických směrů či jaké zdroje byly při redakční práci v jednotlivých obdobích využívány.

Seznam základní literatury:

Běhalová, Štěpánka – Fůrbach, František. Vlastivědná a historická literatura o Jindřichově Hradci. J. Hradec 2004.

Běhalová, Štěpánka. U Landfrasů. Jindřichohradecké inzertní noviny, 1997, č. 2 – 12.

Kárník, Zdeněk. České země v éře První republiky (1918-1938). Libri, Praha 2000.

Muk, Jan. Alois Landfras, probuzenecký knihtiskař a jindřichohradecký starosta.

Pfaußer. Jindřichův Hradec 1947.

Muk, Jan. 70 let Ohlasu od Nežárky. Zvláštní otisk z OON. J. Hradec 1941.

Putna, M.C. : Česká katolická literatura v evropském kontextu, 1848-1918, Praha, Torst 1998.

Teplý, František. Dějiny města Jindřichova Hradce. J. Hradec 1927 – 1936.

Tischer, František, ml. Seznam důležit. článků v týdeníku Ohlas od Nežárky otištěných 1873 – 1895. J. Hradec 1896.

Univerzita Karlova v Praze		
Fakulta sociálních věd		
Došlo dne:	12-06-2005	-1-
CJ 820	Příloh: 1	Skart. č. ni hecl:
Přiděleno:		

Tischer, F., ml. Seznam článků v týdeníku Ohlas od Nežárky v l. 1896 – 1905
uveřejněných. J. Hradec 1906.

Jméno konzultanta: Doc. PhDr. Barbara Köpplová, CSc.

(svým podpisem potvrdí, že souhlasí se spoluprací na tématu, schvaluje základní teze a ve stanoveném termínu odevzdá posudek na práci):

Datum: 12. června

Podpis studenta:

Podpis konzultanta:

1. Úvod

Ohlas od Nežárky, týdeník pro poučení a zábavu, pro zájmy obecné, společenské a politické, je jedním z nejdéle vycházejících týdeníků na českém území. Vycházel v Jindřichově Hradci nepřetržitě 71 let (1871-1942). Myšlenka na založení česky psaného časopisu pochází z jindřichohradecké obrozenecké rodiny Landfrasů, které se nápad po několika neúspěšných pokusech podařilo také uskutečnit. Landfrasova rodina dohlížela na Ohlas od Nežárky po několik generací, v posledních letech vycházení týdeníku měl Landfrasovu tiskárnu v nájmu František Pfauser.

Vzhledem k době založení týdeníku a k obrozeneckým snahám zakladatelské rodiny se dá snadno odvodit silně národní charakter periodika.

Během vycházení Ohlasu od Nežárky se několikrát změnil politický režim. Ohlas vycházel v rakousko-uherské monarchii, v Československu a v Protektorátu Čechy a Morava. **Cílem této práce je porovnat, zda a jak se obsah týdeníku v jednotlivých politických etapách měnil.** Nejzajímavějším aspektem k pozorování je vzhledem k zeměpisné poloze Jindřichova Hradce česko-německá otázka (Jindřichův Hradec se vždy nacházel v blízkosti zemské hranice, v období protektorátu byl českým ostrovem obklopeným německým územím).

Ohlasem od Nežárky se doposud zabýval Jan Muk, který kromě monografie o Aloisu Landfrasovi¹ publikoval studii Sedmdesát let Ohlasu od Nežárky². Štěpánka Běhalová uveřejnila v roce 1997 v Jindřichohradeckých inzertních novinách seriál U Landfrasů³. Je také autorkou katalogu k výstavě 200 let Landfrasovy tiskárny 1797-1997.⁴ Historik František Tischer publikoval dva soupisy nejdůležitějších článků v Ohlase od Nežárky⁵. Z předešlého výčtu vyplývá, že se žádný z autorů nezabýval samotným obsahem týdeníku, pomineme-li přehledové soupisy F. Tischera. Předmětem zkoumání byl doposud zejména Landfrasův tiskárenský závod, příp. osobnost Aloise

¹ Muk, Jan. Alois Landfras. Probuzeňský knihtiskař a starosta. Nákladem a tiskem knihtiskárny A. Landfras Syn, náj. Fr. Pfauser, J. Hradec, 1947.

² Muk, Jan, 70 let Ohlasu od Nežárky. Zvláštní otisk z OON. J. Hradec 1941.

³ Běhalová, Štěpánka, U Landfrasů. Jindřichohradecké inzertní noviny, 1997, č. 2 – 12.

⁴ Běhalová, Štěpánka. 200 let Landfrasovy tiskárny 1797-1997. Katalog k výstavě. Okresní muzeum v J. Hradci. J. Hradec 1997.

⁵ Tischer, František, ml., Seznam důležit. článků v týdeníku Ohlas od Nežárky otištěných 1873 – 1895. J. Hradec, 1896. Tischer, František, ml., Seznam článků v týdeníku Ohlas od Nežárky v I. 1896 – 1905 uveřejněných. J. Hradec, 1906.

Landfrase. To, že se tématem doposud nikdo nezabýval, bylo hlavním důvodem pro jeho zvolení. Práce by měla doplnit „mozaiku“ vědeckých poznatků o minulosti Jindřichova Hradce.

Jak je uvedeno v předložené tezi, měla by práce porovnávat, zda se s jednotlivými politickými etapami měnil (příp. jak) katolický postoj vydavatelské rodiny. Během vytváření podrobné rešerše se ovšem ukázalo, že tento jev nelze zkoumat v rámci obsahu Ohlasu od Nežárky, ale spíše na základě rodinných dokumentů Landfrasovy rodiny apod. Landfrasovi byli nepochybně rodinou katolickou, na obsahu týdeníku se tato skutečnost však neprojevila tak výrazně, jak bylo původně předpokládáno. Nepřehlédnutelnou zato byla česko-německá otázka, která téma katolictví svou zajímavostí plnohodnotně nahradila.

Proti původním předpokladům rovněž nebylo podrobně zpracováno téma vztahu týdeníků Štítný a Ohlas od Nežárky. Důvodem byla doba vycházení Štítného (několik let na poč. 20. století), která neodpovídala konceptu zkoumání obsahu Ohlasu od Nežárky pouze v letech, kdy byli odpovědnými redaktory Ohlasu členové a členky Landfrasovy rodiny (viz Metodika).

2. Metodika

Práce porovnává obsah týdeníku Ohlas od Nežárky ve třech historických obdobích – v Rakousku-Uhersku, Československu a Protektorátu Čechy-Morava. Protože týdeník vycházel déle než sedmdesát let, a zahrnuje tedy více než 3 500 vydání, nelze zkoumat všechny exempláře najednou. Bylo nutné zvolit kratší časové úseky. Klíčem pro toto rozdělení se stalo střídání odpovědných redaktorů během vycházení týdeníku. Pro práci byla vybrána období, během nichž redakci vedli členové a členky vydavatelské rodiny Landfrasů. V každé ze tří historických etap se skutečně zástupce vydavatelské rodiny ve vedení redakce objevil. Konkrétně se práce zabývá těmito ročníky:

1. Rakousko-Uhersko - Vilém Antonín Landfras: 1881-1885
2. Československo - Vilém Bohumil Landfras: 1918-1920
3. Protektorát Čechy-Morava - Marie Landfrasová: 1939

Práce vznikla na základě logické abstraktní metody.

Primárním pramenem pro práci byla jednotlivá vydání Ohlasu od Nežárky. Kompletní sbírka je díky iniciativě Muzea Jindřichohradecka přístupná v digitalizované podobě v Národní knihovně v Praze. Dalšími prameny pak byly odborné publikace a periodika uvedené na konci práce.

V případě citací z Ohlasu od Nežárky, příp. z jiných pramenů staršího data bylo plně zachováno originální znění textu. Byl převzat původní pravopis (např. u vlastních jmen po předložce používáno malé písmeno – hostinec U hnědého jelena apod.), byly také převzaty případné tiskové chyby.

3. Historický úvod

Politická situace v Jindřichově Hradci v době vycházení Ohlasu od Nežárky

Jeden z nejdéle úřadujících starostů Jindřichova Hradce, Václav Naxera (1835-1908)⁶, byl poprvé (jednohlasně) zvolen koncem roku 1882.⁷ Starostou byl zvolen ještě čtyřikrát: v letech 1894, 1900, 1903 a 1908. Společně se zastupitelstvem vedl politiku „v českém zájmu“. V roce 1896 jindřichohradecká radnice např. protestovala proti budování „německého uzavřeného území“ uvnitř Království českého⁸, v roce 1898 zasílala blahopřání k osmdesátinám Františku Ladislavu Riegrovi⁹ a o rok později protestovali „zástupci české samosprávy proti vládě hr. Claryho, jež zrušila Badeniova jazyková nařízení.“¹⁰

Po smrti Václava Naxery nastoupil do vedení radnice zemský poslanec Karel Mert.¹¹ Byl starostou rovněž po několik volebních období, úřad zastupoval i v období 1. světové války. (V roce 1914 promlouval na náměstí k jindřichohradecké posádce odcházející do války. Ve svém projevu ji pojmenoval jako „zdatné pluky české, bohužel odcházející „v cizích službách“ proti slovanským bratrům.“¹²)

V říjnu 1918 vznikla Národní rada, která převzala vládu nad městem. Jejím předsedou se stal Tomáš Vladimír Sládek¹³, známý Jindřichohradečan aktivně činný v mnoha spolcích (Sokol, Národní jednota pošumavská).

V prvních československých obecních volbách, které se konaly 15. června 1919, zvítězila v Jindřichově Hradci Československá národní demokracie. Následovaly ji Československá strana socialistická a pokroková, Československá strana sociálně demokratická a Československá strana lidová.

⁶ Funkce starosty Jindřichova Hradce nebyla jedinou politickou funkcí Václava Naxery. V roce 1883 se stal poslancem zemského sněmu, v roce 1898 poslancem říšské rady.

⁷ Kronika Jindřichova Hradce (Memorabilienbuch der Stadt Neuhaus), 1882-1928. S. 219.

⁸ Kronika Jindřichova Hradce (Memorabilienbuch der Stadt Neuhaus), 1882-1928. S. 389.

⁹ Kronika Jindřichova Hradce (Memorabilienbuch der Stadt Neuhaus), 1882-1928. S. 391.

¹⁰ Kronika Jindřichova Hradce (Memorabilienbuch der Stadt Neuhaus), 1882-1928. S. 392.

¹¹ Kronika Jindřichova Hradce (Memorabilienbuch der Stadt Neuhaus), 1882-1928. S. 406.

¹² Kronika Jindřichova Hradce (Memorabilienbuch der Stadt Neuhaus), 1882-1928. S. 414.

¹³ Kronika Jindřichova Hradce (Memorabilienbuch der Stadt Neuhaus), 1882-1928. S. 427.

Nejméně hlasů získala Skupina obecních poplatníků.¹⁴ Starostou se stal republikánský kandidát Jan Chýna.¹⁵

V roce 1920 se v městském zastupitelstvu projevovalo napětí mezi zástupci Československé strany národně demokratické a republikánským starostou Chýnou. Počátkem května dokonce došlo k přerušení zasedání zastupitelstva „pro napjetí mezi zástup. strany Nár. demokr. a starostou Chýnou, pro jeho výroky o táboru lidu pronesené.“¹⁶ V červenci 1920 Jan Chýna rezignoval, na jeho místo byl zvolen republikán Otomar Bistřický. Protikandidátem byl Tomáš Vladimír Sládek.¹⁷

V září 1922 odvolala „org. čs. socialistů své zástupce ze všech funkcí obecních, ježto považují práci s ostatními stranami za nemožnou.“¹⁸

V prosinci 1922 bylo okresní správou politickou rozpuštěno městské zastupitelstvo. Na jeho místo byla jmenována Obecní správní komise v čele s Tomášem Vladimírem Sládkem.¹⁹

V roce 1923 zasáhla Jindřichův Hradec pozemková reforma²⁰, ve stejném roce (4. března) byl zvolen starostou Jan Tesař.²¹

V polovině července 1925 navštívili J. Hradec u příležitosti Krajské výstavy prezident Tomáš Garrigue Masaryk a ministerský předseda Jan Švehla.²²

V roce 1926 došlo podruhé k rozpuštění městského zastupitelstva, tentokrát výnosem zemské správy politické v Praze. Opět byla jmenována obecní správní komise v čele s předsedou Tomášem Vladimírem Sládkem.²³

Při obecních volbách v prosinci 1926 zvítězila Čs. strana sociálně demokratická (8 mandátů), Československá národní demokracie získala 7 mandátů, Československá strana lidová 6 mandátů, Československá strana živnostenská 6 mandátů, Čs. strana národně socialistická 4 mandáty,

¹⁴ Ohlas od Nežárky, č. 26/IL, 20. června 1919. S. 2.

¹⁵ Ohlas od Nežárky, č. 28/IL, 4. července 1919. S. 2-3.

¹⁶ Kronika Jindřichova Hradce (Memorabilienbuch der Stadt Neuhaus), 1882-1928. S. 436.

¹⁷ Kronika Jindřichova Hradce (Memorabilienbuch der Stadt Neuhaus), 1882-1928. S. 437.

¹⁸ Kronika Jindřichova Hradce (Memorabilienbuch der Stadt Neuhaus), 1882-1928. S. 443.

¹⁹ Kronika Jindřichova Hradce (Memorabilienbuch der Stadt Neuhaus), 1882-1928. S. 443.

²⁰ Kronika Jindřichova Hradce (Memorabilienbuch der Stadt Neuhaus), 1882-1928. S. 444.

²¹ Kronika Jindřichova Hradce (Memorabilienbuch der Stadt Neuhaus), 1882-1928. S. 445.

²² Kronika Jindřichova Hradce (Memorabilienbuch der Stadt Neuhaus), 1882-1928. S. 479.

²³ Kronika Jindřichova Hradce (Memorabilienbuch der Stadt Neuhaus), 1882-1928. S. 502.

Komunistická strana 1 mandát, Republikánská strana zemědělského a malorolnického lidu 2 mandáty a Strana práce 2 mandáty.²⁴

V roce 1927 byl starostou zvolen Antonín Brož, zástupce živnostníků.²⁵

Další volby do zastupitelstva proběhly v Jindřichově Hradci v roce 1930. V rámci volební kampaně vyzvala na stránkách Ohlasu od Nežárky Národní obec fašistická své příznivce, aby volili kandidátku Strany národně demokratické, „začež ta při volbách do obecních komisí zvolila i některé členy Fašistické obce.“²⁶ Ve volbách získala nejvíce hlasů Čs. strana sociálně demokratická (11 mandátů), následovaly ji Československá strana národně demokratická (6 mandátů), Československá strana živnostenská (6 mandátů), Československá strana lidová (6 mandátů), Československá strana národně socialistická (5 mandátů) a Republikánská strana zemědělského a malorolnického lidu (2 mandáty). Starostou byl opět zvolen Antonín Brož.²⁷

V květnu 1934 navštívil Jindřichův Hradec Edvard Beneš.²⁸

Večer 11. března 1938 se rádiem roznesla po Jindřichově Hradci zpráva o vstupu německých vojsk do Rakouska. „Občanstvo zachovalo úplný klid, šířily se druhý den jen pověsti o nočním přeletu německých letadel přes Hradec,“ zaznamenal jindřichohradecký kronikář.²⁹

V květnu 1938 proběhly volby do zastupitelstva. Spojené strany (Čsl. živnost. obchodní středostavovská, Národní sjednocení, Čsl. strana lidová a republikánská) získaly 16 mandátů, soc. demokraté 12 mandátů, nár. socialisté 6 mandátů, komunisté 1 mandát a německá strana Deutsche Wahlgemeinschaft 1 mandát.³⁰ Starostou byl zvolen sociální demokrat Ladislav Stehna (ve volbě mu pomohly hlasy sociálních demokratů, národ. socialistů, komunistů a jednoho zastupitele za Deutsche Wahlgemeinschaft).³¹

Ve dnech 7.-10. října 1938 byl obsazen novobystřický okres německou armádou. Dne 10. října dokončila německá armáda okupaci odstouplé části

²⁴ Kronika Jindřichova Hradce (Memorabilienbuch der Stadt Neuhaus), 1882-1928. S. 504.

²⁵ Kronika Jindřichova Hradce (Memorabilienbuch der Stadt Neuhaus), 1882-1928. S. 509.

²⁶ Kronika Jindřichova Hradce 1929-1948. S. 43.

²⁷ Kronika Jindřichova Hradce 1929-1948. S. 45.

²⁸ Kronika Jindřichova Hradce 1929-1948. S. 155.

²⁹ Kronika Jindřichova Hradce 1929-1948. S. 181.

³⁰ Kronika Jindřichova Hradce 1929-1948. S. 184.

³¹ Kronika Jindřichova Hradce 1929-1948. S. 190.

okresu „a tu postoupila na mnoha místech přes platnou katastrální hranici obce. (...) Na vídeňské silnici proti Otínu a Pěnné prohlásili Němci za platnou hranici Otínský potok, obsadili Jiráskovo předměstí a Hermanovu továrnu (...), před ní za zvuků trubačských fanfar vztyčili německou vlajku a nápis „Deutsches Reich“, české orientační tabule povaleny, proti městu namířeny kulometry.“³²

V listopadu 1938 došlo k vytvoření strany Národní jednoty z dosavadních stran republikánské, národně socialistické, živnostensko-obchodní středostavovské, lidové a z Národního sjednocení a Národní ligy. Strana sociálně demokratická se již dříve rozhodla změnit se v Národní stranu práce, straně komunistické pak byla už 20. října zastavena činnost a 27. prosince byla rozpuštěna. Sociálnědemokratický starosta Stehna rezignoval 22. prosince 1938.³³ Na jeho místo byl zvolen lékárník Vilém Rösch.³⁴

V roce 1939 vzniklo Národní souručenství a jeho okresním vedoucím se stal historik Jan Muk. Proti Národnímu souručenství se stavěli fašisté (30 členů, vedl je pletář Stejskal) a Vlajka (vedl ji obchodník Jan Zahajský).³⁵

V den vypuknutí druhé světové války byl zatčen starosta Rösch a další jindřichohradečtí politici. Byli odvezeni do Buchenwaldu. Vilém Rösch v Buchenwaldu zahynul při náletu v roce 1944.³⁶ Na místo starosty byl dosazen František Cach, Němec (původem ze Znojma) žijící v Jindřichově Hradci již třináct let. Počátkem října byly české úřední nápisy nahrazeny německo-českými.³⁷ Od 1. května 1940 byla výnosem starosty Cacha prohlášena němčina za úřední jazyk městských úřadů.³⁸

Konkurenční tištěná periodika

K periodikům, která vycházela ve stejné době jako Ohlas od Nežárky a mohla svým obsahem tvořit jeho konkurenční prostředí, patří především

³² Kronika Jindřichova Hradce 1929-1948. S. 203.

³³ Kronika Jindřichova Hradce 1929-1948. S. 216.

³⁴ Kronika Jindřichova Hradce 1929-1948. S. 219.

³⁵ Kronika Jindřichova Hradce 1929-1948. S. 236.

³⁶ Kronika Jindřichova Hradce 1929-1948. S. 237.

³⁷ Kronika Jindřichova Hradce 1929-1948. S. 240.

³⁸ Kronika Jindřichova Hradce 1929-1948. S. 249.

týdeníky **Jindřichohradecké listy**, **Jihočeské ohlasy**, **Hlasy z Jindřichova Hradce**, **Štítný a Zájmy Českomoravské vysočiny**.

Týdeník **Jindřichohradecké listy** (list svobodomyšlný) vycházel v Jindřichově Hradci od 28. února 1895. Vydavatelem a redaktorem byl Josef Kouba. List se vyznačoval podporou české národní otázky, se znepokojením informoval o rozrůstajícím se počtu židovského obyvatelstva. O Němcích se však nevyjadřoval tak kriticky jako *Ohlas od Nežárky* nebo *Jihočeské ohlasy*. Zpravodajství bylo výrazně zaměřeno na průmyslová a živnostnická témata.

Jihočeské ohlasy (neodvislý týdeník) vycházely od roku 1898. Byly určeny pro Jindřichův Hradec a dalších 23 měst a obcí v okolí. Vydavatelem a odpovědným redaktorem byl po Heleně Valentové-Rošťínské Vítězslav Valenta-Rošťínský, který *Jihočeské ohlasy* označoval za „list oposiční“. List se vyznačoval vyjadřováním bulvárního charakteru. V č. 28/XIV ze 7. března 1913 se objevil jeden z mnoha komentářů k obsahu *Ohlasu od Nežárky*. Ten byl *Jihočeskými ohlasy* označován za „radniční časopis“³⁹: „*Ohlasu od Nežárky* prozatím připomínáme, že omývat mouřenína je práce velmi nevděčná, my toho pána považujeme za odloženou veličinu. *Miníme pana komorního radu Rudolfa Šetku*.“⁴⁰ Ve stejném vydání se objevila zpráva o požáru v bytě zmíněného Rudolfa Šetky: „Shořel prádelník s prádlem v ceně 600 K. I zde jest škoda vyvážena pojištěním. (...) Někdo mimo toho říká, že shořela také veškerá ještě připravená „Zaslána“, jichž tu byla zásoba obrovská. Projevujeme opravdovou soustrast. –ský.“⁴¹ Kriticky vystupovaly *Jihočeské ohlasy* také vůči tehdejšímu starostovi Karlu Mertovi⁴² a vtipkovaly o Karlu Kramářovi („A: Co to znamená k. k.? B: Kaiserlich-königlich. A: A jak se to přeloží do češtiny? B: Karel Kramář.“)⁴³ Vztahy mezi Čechy a Němci byly – podobně jako v *Ohlasu od Nežárky* – prezentovány velmi negativně. Vydavatel Rošťínský např. zveřejnil dopis, ve kterém byla redakce německy žádána firmou Bergmann a spol. z Děčína, aby svou korespondenci firmě překládala do němčiny, protože v podniku nikdo česky neumí („da wir der cechischen Sprache leider nicht

³⁹ *Jihočeské ohlasy*, č. 3/XV, 19. září 1913. S. 2.

⁴⁰ *Jihočeské ohlasy*, č. 28/XIV, 7. března 1913. S. 2.

⁴¹ *Jihočeské ohlasy*, č. 28/XIV, 7. března 1913. S. 3.

⁴² *Jihočeské ohlasy*, č. 29/XIV, 14. března 1913. S. 1.

⁴³ *Jihočeské ohlasy*, č. 33/XIV, 11. dubna 1913. S. 1.

mächtig sind“). K dopisu přidal vydavatel svůj komentář: „A nyní tážeme se: může býti toto všecko možno? Inserci jsme z listu okamžitě vyhodily a přibijíme událost tuto veřejně na pranýř!“⁴⁴

V roce 1887 začaly vycházet **Hlasy z Jindřichova Hradce**, týdeník pro zábavu a poučení, pro zájmy obecné i společenské. Redakce sídlila ve Svatojánské ulici v č. 116.⁴⁵ Vydavatelem a odpovědným redaktorem byl Karel Jonáš, tisk zajišťovala firma Jan a Karel Nedvídek v Táboře. Týdeník se svým grafickým zpracováním i obsahovou náplní (zprávy kulturní a z regionu) velice podobal Ohlasu od Nežárky. I přes svůj název byl však orientován více než Ohlas od Nežárky na oblast ležící mezi Jindřichovým Hradcem a Tábořem.

Týdeník **Štítový** (neodvislý časopis českého jihovýchodu) vycházel v Jindřichově Hradci od 27. července 1901. Vydavatelem a odpovědným redaktorem byl K. A. Polícar, od 16. května 1903 Adolf Kunta. I ten byl později vystřídán. Štítový byl jako jediný z uvedených týdeníků (kromě Ohlasu od Nežárky) alespoň v prvních letech své existence tištěn v jindřichohradecké Landfrasově tiskárně. Hned na titulní straně prvního čísla si Štítový klade za cíl „potírat klerikalism, který tak otravně zde působí a který již vznešené nauky Kristovy tolik znešvařil“.⁴⁶ Hned v prvním čísle jsou čtenáři také informováni, že redaktor Polícar je vyšetřován pro urážku císařské armády. Vyšetřování je komantováno slovy: „Přečkali jsme Bacha a Meternicha a přečkáme i persekuci sebe krutší. Slova Grégrova „raději žalář a okovy nežli volnost otroka“ nás v těžkém boji za právo a svobodu jen sílí.“⁴⁷ Kritiku monarchie doplňuje ve Štítovém po celou dobu vycházení kritika mladočeské strany: „Pokrokovost, kterou kdysi strana ta, za vedení Julia Grégra, se honosila, vykourčila se z hlav státníků mladočeských už dávno. (...) Odhození všeobecného práva hlasovacího, prohlášení proti osmihodinné době pracovní pro horníky, bratříčkování s klerikalismem a námluvy se šlechtou nejsou zajisté příznakem žádné strany pokrokové.“⁴⁸ Podobně jako Jihočeské ohlasy, také Štítový kritizuje

⁴⁴ Jihočeské ohlasy, č. 28/XIV, 7. března 1913. S. 3.

⁴⁵ Hlasy z Jindř. Hradce. Týdeník pro zábavu a poučení, pro zájmy obecné i společenské. Č. 1/I. 12. února 1887. SOKA Jindřichův Hradec

⁴⁶ Štítový, č. 1/I, 27. července 1901. S. 1.

⁴⁷ Štítový, č. 1/I, 27. července 1901. S. 6.

⁴⁸ Štítový, č. 2/I, 3. srpna 1901. S. 6.

politickou činnost Karla Merta.⁴⁹ Některé příspěvky ve Štítném byly cenzorským zásahem vyběleny a přetištěny slovem Zabaveno. Poslední číslo Štítného vyšlo 18. března 1905.

Zájmy Českomoravské vysočiny vydávala v Jindřichově Hradci tiskárna Jar. Svobody od roku 1931.⁵⁰ Odpovědným redaktorem byl Vilém Martínek Strmilovský (1879-1944). Strmilovský přispíval původně také do Ohlasu od Nežárky – v roce 1909 v Ohlase publikoval studii Po stopách starých památek strmilovských, v roce 1915 Ze starých strmilovských pověstí a bájí a v r. 1918 Příspěvky k dějinám veřejných knihoven a čítáren ve Strmilově.⁵¹

Jindřichohradecký kronikář poznamenal, že „list vytkl si za úkol hlavně na poli národohospodářském pracovati pro povznesení okolí Jindř. Hradce.“⁵² Poslední číslo vyšlo 15. května 1941. List byl zastaven na základě vládního nařízení o omezení tisku.⁵³

Spolkový život

V Jindřichově Hradci a okolí působilo v období monarchie i republiky několik místních organizací **Národní jednoty pošumavské** (spolek na ochranu českých menšin v jižních Čechách). Národní jednota pošumavská byla založena v roce 1884 jako protiváha krátce před ní založeného spolku Deutscher Böhmerwaldbund. Vykonávala činnost národně-politickou, hospodářskou, sociální a kulturní. Pomáhala např. chudému českému obyvatelstvu při zakupování a stavbě domů, stavěla a vydržovala budovy pro české školy a zakládala a udržovala české knihovny.⁵⁴

Ústřední matice školská byla založena 1880 popudem výboru Spolku učitelských jednot v Čechách za příčinou rokování o poněmčovacích tendencích vídeňského spolku Schulverein, který t. r. v květnu počal činnost

⁴⁹ Štítný, č. 4/IV, 29. ledna 1904. S. 3.

⁵⁰ Počátecký zpravodaj 3/2005. S. 4.

⁵¹ Strmilovsko.cz. Oficiální web Strmilova a okolí. Oddíl Rodáci.

⁵² Kronika Jindřichova Hradce 1929-1948. S. 50.

⁵³ Kronika Jindřichova Hradce 1929-1948. S. 266.

⁵⁴ Masarykův slovník naučný, lidová encyklopedie všeobecných vědomostí. Díl V. N-Q, nákladem „Československého kompasu“, tiskařské a vydavatelské akciové společnosti v Praze, 1931. S. 51.

svou zřizováním německých škol a opatroven v obcích českých.⁵⁵ V Jindřichově Hradci a okolí působila Ústřední matice školská spolu se spolkem České srdce. Niklas Perzi k působení těchto spolků poznamenává: „...usilovaly o založení českých škol všude tam, kde žily české menšiny. Němečtí průmyslníci, kteří se obávali ztráty levné a nevzdělané pracovní síly, a němečtí maloměšťané, jenž se odmítali učit česky, považovali českou školní iniciativu za součást plánované slavizace. Obava z poklesu hospodářské a kulturní úrovně způsobovala strach ze slavizace a o to výraznější prosazování němectví.“⁵⁶

Tělocvičná jednota Sokol Jindřichův Hradec se svou činností výrazně podílela na vzhledu města. V září 1923 začala radikálně přestavovat budovu Střelnice na náměstí. V dubnu 1924 se konalo slavnostní otevření. Novinkou bylo jeviště, které ve Střelnici doposud chybělo.⁵⁷

Dále v Jindřichově Hradci působil Hudební spolek nebo Sbor ostrostřelců. Spolkový život v Jindřichově Hradci začal utichat s počátkem 30. let 20. století. V roce 1934 zanikla např. Měšťanská beseda z důvodu nedostatku členů – z původních 75 členů před první světovou válkou jich v době zániku Měšťanské besedy bylo pouhých devět.⁵⁸

Milníky ve vývoji Jindřichova Hradce

- 1888 zavedeno stálé elektrické osvětlení města
- 1893 otevřena budova nové veřejné nemocnice
- 1897 zahájena doprava na úzkokolejně dráze Jindřichův Hradec - Nová Bystřice
- 1906 zahájen provoz na úzkokolejně dráze Jindřichův Hradec – Obrataň
- 1925 zahájena Krajinská výstava Českomoravské vysočiny

⁵⁵ Ottův slovník naučný, strana 990, 16. díl Lih-Media, 1900, Vydavatel a nakladatel J. Otto v Praze.

⁵⁶ Perzi, Niklas. Die Beneš-Dekrete. NP Buchverlag, St. Pölten, 2003. S. 51.

⁵⁷ Kronika Jindřichova Hradce (Memorabilienbuch der Stadt Neuhaus), 1882-1928. S. 455.

⁵⁸ Kronika Jindřichova Hradce, 1929-1948.

Výsledky sčítání lidu v Jindřichově Hradci⁵⁹

	Počet obyvatel	Ceši	Němci
1900	8 240	---	---
1910	10 109	9 622	461
1930	10 467	9 792	551

⁵⁹ Kronika Jindřichova Hradce (Memorabilienbuch der Stadt Neuhaus), 1882-1928, strany 394 a 408. Kronika Jindřichova Hradce 1929-1948, strana 41.

*„Hradecké nakladatelství zásobovalo český lid
hojnou stravou duševní, záživnou a lehce stravitelnou,
po jaké prosté, nezkažené srdce průměrného toužívá.“
Ferdinand Strejček, Jak se probouzel J. Hradec⁶⁰*

4. Týdeník Ohlas od Nežárky (1871-1942)

Ohlas od Nežárky je nerozlučně spojen se jménem významné jindřichohradecké rodiny Landfrasů. První číslo Ohlasu vyšlo 7. října 1871 ještě za života Aloise Landfrase (1797-1875), jindřichohradeckého knihtiskaře, nakladatele a starosty.⁶¹ Alois Landfras po absolvování jindřichohradeckého gymnázia studoval filosofii v Praze. V roce 1848 podal žádost na krajský úřad, aby mu bylo povoleno hrát v Jindřichově Hradci české divadlo ve prospěch chudé mládeže. Krajský úřad však žádost zamítl. Alois Landfras nastoupil do učení do otcovy tiskárny. Postupnou smlouvou z 10. ledna 1826 manželé Josef a Helena Landfrasovi tiskárnu spolu s dalším majetkem svému synovi prodali. Novému majiteli se pro tiskárnu podařilo získat Václava Radomila Krameria, syna slavného majitele České expedice. Landfras odkoupil od Krameria současně celý sklad bývalé České expedice i s právem přetisku knih. Václav Radomil Kramerius napsal pro Landfrasovu tiskárnu velké množství nových povídek.⁶²

Ohlas od Nežárky nebyl v podniku Aloise Landfrase první žurnalistickou aktivitou: v roce 1843 vydalo zemské prezidium výnos, kterým Aloisu Landfrasovi povolilo vydávat deník **Neuhauser Allgemeiner Anzeiger** (1843-1848)⁶³. Deník měl otiskovat pouze vyhlášky a oznámení. Nevelký prostor byl někdy věnován také redakčním textům. Jak píše Alois Mattuška pro Ohlas od Nežárky v roce 1889, ačkoli byl Neuhauser Allgemeiner Anzeiger psán německy, „velmi šetrně k jazyku českému se choval, tak že mnohou báseň od

⁶⁰ Strejček, Ferdinand. Jak se probouzel Jindř. Hradec. Nakl. Přátel starého Hradce, tiskárna A. Landfras syn. 1930.

⁶¹ Alois Landfras byl starostou Jindřichova Hradce v letech 1850-1861.

⁶² Muk, Jan. Alois Landfras. Probuzenecký knihtiskař a starosta. Nákladem a tiskem knihtiskárny A. Landfras Syn, náj. Fr. Pfauser, J. Hradec, 1947. S. 8-10.

⁶³ Zde se prameny neshodují. Jan Muk v knize Alois Landfras. Probuzenecký knihtiskař a starosta (1947) uvádí, že Neuhauser Allgemeiner Anzeiger zanikl v roce 1845, Alois Mattuška ve stati První časopisy místní v Jindř. Hradci (Ohlas od Nežárky č. 5/XIX) mluví o roce 1848. Pravdu má Alois Mattuška – v Muzeu Jindřichohradecka je uložen Neuhauser Allgemeiner Anzeiger do č. 26 r. 1848.

některého vlastence pouze česky sepsanou přijímal a ji v původním znění uveřejnil, i v čele listu. Tak roku 1845 v č. 14 vyšla píseň „Kde poklad nejdražší!“ (zpívá se jako „Spi má zlatá“). V č. 17 nachází se báseň „Kde Milostin či Milkův Hrádek?“⁶⁴ O dva roky později však list pro nedostatek předplatitelů přestal vycházet. Neuhauser Allgemeiner Anzeiger byl následován týdeníkem **Neuhauser Wochenblatt** (1845⁶⁵-1854) a týdeníkem **Neuhauser Wochenpost** (1854-1855) s podobným zaměřením jako původní Neuhauser Allgemeiner Anzeiger, obsahově však bohatší. Redakce obou posledně jmenovaných týdeníků vedl Vincenc Bibus.

V roce 1848 vyšla u Landfrasů tři čísla prvního českého časopisu v Jindřichově Hradci se jménem **Ozvěna** (vedoucím redakce byl jindřichohradecký kaplan Jan Šrámek). Důvod zániku Ozvěny – přílišnou radikálnost Jana Šrámka - připomněl o čtyřicet let později Alois Mattuška v Ohlasu od Nežárky: „Nepřízeň a nenávist udolala tento první list český, jenž po vydaných několika číslech k pokynu úřadů musil přestat vycházeti. Tou dobou objevila se v „Národních novinách“ (29. července) zpráva, dle které krajský úřad tábořský na stížnost některých úřadů usiloval, aby dosazen byl jiný redaktor v čelo listu, jenž prý za vedení Šrámkova byl pobouřlivý. Ano bylo i zřejmě oznámeno, že byly se strany některých úřadů místních činěny pokusy u probošta jindřichohradeckého, aby Šrámek z Hradce vůbec byl odstraněn.“⁶⁶

V roce 1863 vyšlo v Landfrasově tiskárně ještě třináct čísel českého časopisu **Zvěst od Nežárky**⁶⁷. Teprve Ohlas od Nežárky vycházel bez přerušení dlouhodobě.⁶⁸

V době vydání prvního čísla Ohlasu již Landfrasův podnik oficiálně vedl Aloisův syn Vilém Antonín (převzal ho v roce 1858). Během více než sedmdesátiletého vycházení Ohlasu se několikrát změnili jeho odpovědní redaktoři i sídla redakce (*v tabulce jsou vyznačeny etapy, ve kterých byli odpovědnými redaktory členové Landfrasovy rodiny*):

⁶⁴ Ohlas od Nežárky, č. 5/XIX, 1. února 1889. S. 2.

⁶⁵ Zde se prameny rovněž neshodují (viz dříve). Muk uvádí 1845, Mattuška 1848. Pravdu má opět Mattuška. V Muzeu Jindřichohradecka je uloženo č. 1 z 1. července 1848.

⁶⁶ Ohlas od Nežárky, č. 1/XVIII, 6. ledna 1888. S. 3.

⁶⁷ ISSN 1801-2515.

⁶⁸ Muk, Jan. Alois Landfras. Probuzenecký knihtiskař a starosta. Nákladem a tiskem knihtiskárny A. Landfras Syn, náj. Fr. Pfauser, J. Hradec, 1947. S. 12.

Odpovědný redaktor ⁶⁹	Období	Sídlo redakce
M. V. Vojta	1871-1877	- Jindřichův Hradec 86, - od ledna 1874 „v závodě p. Al. Landfrasa syna“ ⁷⁰
M. Skalník	1878-1879 (do č.18)	- „v závodě p. Al. Landfrasa syna“
J. Potenz	1879 (od č. 19)- 1881 (do č. 7)	- „v závodě p. Al. Landfrasa syna“
Vilém Antonín Landfras (1830-1902)	1881 (od č. 8)- 1885 (do č. 26)	- „v závodě p. Al. Landfrasa syna“
Josef Mikuláš Boleslavský	1885 (od č. 27)- 1893 (do č. 1)	- „v závodě p. Al. Landfrasa syna“, - od 15. ledna 1892 „v knihkupectví A. Landfrasa Syna“, - od 6. ledna 1893 „Redakce a administrace v domě p. Landfrasově“
Vilém Bohumil Landfras (1865-1931)	1893 (od č. 2)- 1930 1918-1930- zkoumání	- „v domě p. Landfrasově“, - od 31. prosince 1898 „Redakce a administrace v ulici Komenského číslo 15“
Marie Landfrasová	1931-1939	- „Redakce a administrace v ulici Komenského číslo 15“
František Pfauser	1940-1942	- „Redakce a administrace v ulici Komenského číslo 15“

⁶⁹ Podle tiráží Ohlasu od Nežárky.

⁷⁰ Je možné, že nebylo plánováno, že redakce bude „v závodě Al. Landfrasa syna“ sídlit dlouhodobě. Od ledna do 12. září 1874 je v tiráži uvedeno: „Redakce a expedice jest prozatím v závodě p. Al. Landfrasa syna.“, od 19. září 1874 je výraz *prozatím* vynechán.

„V noci z 22. na 23. července 1931 zemřel před půlnocí po krátké nemoci náhle majitel knihtiskárny, majitel a redaktor „Ohlasu od Nežárky“ p. Vilém Landfras. Narodil se v Jindř. Hradci 19. srpna 1865 a po studiích na zdejším gymnasiu od r. 1885 pracoval v tiskárně otcově, od r. 1902 pak řídil závod samostatně i redigoval po celých 30 let týdeník „Ohlas od Nežárky“. (...) Nad rakví V. Landfrase promluvil spisovatel prof. Ferd. Strejček. Redakce „Ohlasu od Nežárky“ ujal se prof. PhDr. Jan Muk.“⁷¹ Tato změna se ovšem neprojevila v tiráži týdeníku. Podle té byl odpovědným redaktorem Vilém Landfras do 17. července 1931, od 24. července 1931 byla odpovědnou redaktorkou vdova po Vilému Landfrasovi Marie Landfrasová.

Mezi přispěvatele Ohlasu od Nežárky patřili v období monarchie (ve sledovaných letech 1881-1885) např. Jan Houska, František Josef Franta, Vladimír Dubravský, v období republiky (1918-1920) František Teplý, František V. Bělský, Max Jiroušek a Ota Český, v období protektorátu (1939) Jan Muk, Jan Stiehler nebo Ferdinand Strejček.

Ohlas přebíral také zpravodajství ČTK, první zprávy se objevují hned koncem roku 1918⁷².

Ohlas od Nežárky byl zastaven 5. června 1942. Kronika Jindřichova Hradce uvádí důvod zániku: „... byl zastaven také „Ohlas od Nežárky“, když před tím několikrát byl napomenut, že má málo váleč. článků a ignoroval Hitlerovy narozeniny.“⁷³

Rozsah a cena Ohlasu od Nežárky

Rozsah Ohlasu od Nežárky se pohyboval mezi čtyřmi a dvanácti stranami. Čtyřstránkové výtisky se objevují pouze v prvních letech vydávání Ohlasu (do konce roku 1874), ve své historii vycházel týdeník nejčastěji v rozsahu osmi stran. Zdá se, že redakci nikdy nepostihl nedostatek papíru a

⁷¹ Kronika Jindřichova Hradce 1929-1948. S. 53-54.

⁷² ČTK vznikla 29. října 1918. Navázala na pražskou pobočku rakouského Korrespondenzbüro.

⁷³ Kronika Jindřichova Hradce 1929-1948. S. 273.

s ním spojený pokles počtu stran, který popisuje např. Jiří Pernes u Lidových novin na počátku první světové války: „Lidové noviny v této době začaly vycházet pouze o čtyřech stránkách a některý den dokonce i jen jako jeden list. Současně však byly nuceny zvýšit cenu svého odpoledního vydání z dosavadních dvou haléřů na čtyři haléře.“⁷⁴

Cena Ohlasu od Nežárky zůstala v letech 1871-1899 beze změny – předplatné pro Jindřichův Hradec stálo 3 zl. 20 kr., za předplatné zasílané poštou do okolních míst se účtovaly 4 zl. 40 kr. Od počátku roku 1900 se cena předplatného změnila na 6 K 40 hal. pro Jindřichův Hradec a 8 K 80 hal. pro okolní místa. Cena se neměla změnit ani během první světové války. Na tuto skutečnost byli čtenáři upozorněni v novoročním čísle 1916: „Přes těžké doby, kdy na nás stejně doléhá odevšad hlášená drahota, vydávali jsme list náš stále v objemu nezkráceném, učinili jsme za včas opatření, bychom papírem na jistou dobu zásobeni byli, nevyužítkovali jsme okolnosti té, jak v jiných oborech se stává, nýbrž vzdor tomu, že list náš mezi krajinskými listy jest nejlacinější – po nejvíce o celých 25% - rozhodli jsme se předplatné na náš list od 1. ledna 1916 nezvýšiti (psáno tučně-pozn. autorky), prosíme však svých P. T. velectěných odběratelů snažně, by nám vzácnou svou přízeň v neztenčené míře i na dále zachovali a nás v tak těžkých dobách podporovali.“⁷⁵

Cena Ohlasu od Nežárky se však i přes záměr redakce zvýšila – ve vydání ze dne 29. prosince 1916 je v tiráži uvedeno, že roční předplatné pro Jindřichův Hradec stojí 8 korun, při posílání výtisků poštou do okolí 10 korun. Jak redakce ve stejném vydání vysvětluje, důvodem je zvýšení cen „papíru, barev a všech k vydávání listu nepostradatelných potřeb (...) od počátku války o více než 200-300% a dle oznámení nás došlých nové nemalé zvýšení cen papíru jest na obzoru.“⁷⁶

Další změna ceny týdeníku nastala v červenci 1918 (roční předplatné 10 korun v místě, 12 korun poštou, jednotlivá čísla za 20 hal.), důvodem bylo opět navýšení cen tiskových potřeb.

⁷⁴ Pernes, Jiří. Svět Lidových novin 1893-1993. Stoletá kapitola z dějin české žurnalistiky, kultury a politiky. Lidové noviny, Praha, 1993. S. 46.

⁷⁵ Ohlas od Nežárky, č. 1/IVL, 1. ledna 1916. S. 1.

⁷⁶ Ohlas od Nežárky, č. 1/XLVII, 29. prosince 1918. S. 4.

V posledních měsících vycházení Ohlasu (tedy v prvním pololetí 1942) stál jeden výtisk 60 haléřů a roční předplatné pro Jindřichův Hradec 25 korun, při rozesílání poštou 30 korun.

5. Politický obsah Ohlasu od Nežárky

5. 1. Politický obsah Ohlasu od Nežárky v období Rakouska-Uherska pod redakčním vedením Viléma Antonína Landfrase (1881-1885)

Vilém Antonín Landfras převzal v únoru 1881 pozici odpovědného redaktora od J. Potenze a setrval v ní až do roku 1885. Poté byl vystřídán Josefem Mikulášem Boleslavským.

Ohlas od Nežárky byl pod Landfrasovým vedením převážně kulturním týdeníkem. Zvěřejňoval rozsáhlé recenze jindřichohradeckých divadelních představení, přinášel rubriku o nově vydaných knihách a časopisech (Zprávy literární, později Literární hlídka), často se objevovaly odborné příspěvky z regionální historie (např. v roce 1881 vycházel na titulní stránce seriál K. B. Mráčka Cechy v Kamenici nad Lipou) a na titulní straně byl pravidelně publikován Feuilleton (Feuilleton vycházel v Ohlasu od samého počátku).

Politické zpravodajství se v Ohlasu od Nežárky v této době téměř nevyskytuje. Obsáhle se zato referuje o spolkové činnosti v Jindřichově Hradci a jeho nejbližším okolí.

Významné události v císařské rodině však opomíjeny nejsou – sňatek korunního prince Rudolfa a princezny Stefanie dne 10. května 1881 (vydání 7. května 1881) zabírá několik stran čísla. Na titulní stránku byly umístěny dvě velké orámované fotografie, na další stranu veršovaný proslov Elišky Krásnohorské „k slavnostní akademii dne 10. května 1881“). Další dvě strany byly věnovány životopisům Rudolfa a Stefanie, byl uveden rovněž program svatebních slavností atd.

List dále pravidelně informuje o narozeninách a jmeninách císaře a některých dalších členů císařské rodiny (např. narozeniny korunního prince Rudolfa jsou připomenuty jedním odstavcem ve vydání z 27. srpna 1881, jmeniny „Jeho Veličenstva císaře pána“ připomíná vydání ze 7. října 1882 atd.).

Ačkoli se o politice v Ohlasu od Nežárky ve sledovaném období „mlčí“ (výrazy jako Česká národní strana/staročeši, Česká národní strana svobodomyslná/mladočeši, apod. se v příspěvcích vůbec nevyskytují), nelze přehlédnout pročeské národnostní tendence týdeníku: na pokračování je např. počátkem roku 1881 zveřejňován na titulní straně text, v němž podepsaný P. T. Lupínek vyzývá k větší aktivitě při vybírání peněz na plánovaný Národní dům v Jindřichově Hradci. Pozastavuje se nad skutečností, že se ve sbírce prozatím nejvíce angažuje pouze místní Měšťanská beseda, ačkoli by se měli zapojit i další české spolky: „Sami sobě! nadepsal jsem tehdy článek svůj a slova ta dnes opětně opakuji, opakuji je tím raději, poněvadž ozývá se slovům těm již aspoň jedna ozvěna! Sami sobě! volá dnes Měšťanská beseda a já nemám přání věru jiného, nežli aby ozvěna ta opakovala se aspoň tolikráte, kolik zde máme českých spolků, kolik zde máme českých veřejných ústavů a zastupitelstev, kolik zde máme českých srdcí vlasteneckých!“⁷⁷

P. T. Lupínek pokračuje ve svém apelu v dalším vydání: „Však hanbou nám to musí býti, když uvádíme cizího hosta do našich hostinců; však tu již napřed dím, že nemyslím tak o všech, nýbrž jen některých! Ptáme-li se po Národních listech, Pokroku atd. – to vše tu „nemají“, ale Presse, Tagblatt, Bohemie, Vienerblatly, Veltblatly, Victorie, Gartenlaube, Modenvelty a Floh, Kikeriki – atd., to ano, to ano, to mají, to odebírají tam, to zde.“⁷⁸

Jindřichohradecká Měšťanská beseda byla v redakci Ohlasu od Nežárky pro svou národní činnost velmi oblíbená. Nejen, že se aktivně podílela na sbírce na výstavbu Národního domu, ale později se mimo jiné zasloužila o vznik spolku divadelních ochotníků: „Nový spolek. K národním spolkům zdejším přidruží se za nedlouho spolek nový, kteréhož město naše drahnou dobu již postrádalo, spolek to divadelních ochotníků. Byla to opět Měšťanská beseda, která jaksi základ k spolku tomu položila.“⁷⁹ Ohlas od Nežárky o aktivitách

⁷⁷ Lupínek, P. T. Sami sobě! Ohlas od Nežárky, č., 26. února 1881. S. 1.

⁷⁸ Lupínek, P. T. Sami sobě! Ohlas od Nežárky, č., 5. března 1881. S. 3. *Pozn. autorky* - Je zajímavé, že na výzvu P. T. Lupínka reagoval 29. dubna 1882 (více než po roce!) nepodepsaný čtenář, jehož příspěvek byl rovněž umístěn na titulní stranu. Čtenář se vůči mínění P. T. Lupínka rozhořčeně ohradil, P. T. Lupínek podle něj nemůže očekávat, že obrozenecký proces bude rychlý, občané jsou podle čtenáře aktivní, dokladem může být množství jiných úspěšných finančních sbírek.

⁷⁹ Ohlas od Nežárky, č. 12/XI, 19. března 1881. S. 2.

Měšťanské besedy čile informoval, na pokračování (!) dokonce zveřejňoval velmi dlouhé zápisy z jejich valných hromad.

Náznakem politického směřování Ohlasu od Nežárky může být také prostor, který byl v týdeníku věnován informacím z Francie a Anglie. Dění v obou státech (i když ne politické) je čtenářům prezentováno v několika případech jako vzorové: „V Rakousku nemáme ani ponětí, kterak dovede francouzský a vedle něho anglický dělník býti hrdým na to, podaří-li se mu nabýti několik menších dluhopisů rentových a státi se „věřitelem říše“⁸⁰. Četné jsou rovněž na pokračování publikované překlady francouzských literárních textů, nejčastěji hned na titulní straně⁸¹.

⁸⁰ Ohlas od Nežárky, č. 12/XI, 19. března 1881. S. 3.

⁸¹ Např. Sny života (z francouzského přeložil J. H.). Ohlas od Nežárky č. 13/XI, 26. března 1881. S. 1.

5. 2. Politický obsah Ohlasu od Nežárky v období vzniku Československa a těsně po něm pod redakčním vedením Viléma Landfrase (1918-1920)

Vilém Landfras byl odpovědným redaktorem Ohlasu od Nežárky již od roku 1893, vedení redakce tehdy převzal od Josefa Mikuláše Boleslavského. Po jeho smrti v roce 1931 převzala dle údajů v tiráži funkci odpovědné redaktorky Marie Landfrasová.

Nejvýraznější změnou, která po zániku Rakouska-Uherska nastala, je informování o politických stranách a politicích. Jak již bylo uvedeno v předchozí kapitole, v období monarchie se Ohlas od Nežárky o politických stranách ani politicích (s výjimkou císaře a jeho rodiny) nezmiňoval.

Zatímco ještě 25. října 1918 je na titulní stránce Ohlasu zveřejněn text podepsaný císařem Karlem, zdůrazňující, že žádný národ v monarchii nesmí být znevýhodňován, přineslo hned další vydání z 2. listopadu 1918 na titulní straně zarámovaný redakční text oslavující svobodné Československo. V textu jsou několikrát použity obraty typu „není zpupného Rakouska více“. Na další straně ve stejném vydání je pak popisována slavnostní atmosféra v Jindřichově Hradci. Zde se již objevují v monarchii nikdy nezmiňovaná jména politiků: „ulice (...) zdobeny hojně květinami a obrazy drahých našich bojovníků za svobodu a samostatnost: Masaryka, Staňka, Klofáče, Kramáře a j.“⁸²

Ohlas od Nežárky také pravidelně zveřejňuje zprávy z Národní rady, velmi často cituje předsedu Národní rady a zveřejňuje jeho celé projevy (např. k vojákům) apod.

Objevují se také podrobné informace o proběhlých politických schůzích. Jedna z prvních zpráv tohoto typu referuje o schůzi pořádané Českou státoprávní demokracií, na níž přijel přednášet člen Národního shromáždění a jednatel ústředního výboru Č. S. D. JUDr. Josef Matoušek: „Vysvětlil obtíže plynoucí z nutnosti nápravy měny a věcně a kriticky dotkl se všech ožehavých problémů, které nyní ovládají myslí všech. Na to přikročil k vysvětlení poměrů

⁸² Ohlas od Nežárky, č. 45/XLVIII, 2. listopadu 1918. S. 2.

strany Č. S. D. k socialismu vůbec a socialistickým stranám. Vyložil zásady demokracie a socialismu a dovedl, že strana Č. S. D. je pro sociální spravedlnost, pro sociální reformy, ne však pro socialisování prostředků výrobních.⁸³ Po přečtení takové informace vyvstává podezření z politické zaujatosti autora zprávy. Je ovšem nutné poznamenat, že podobně podrobně a se spíše pozitivním hodnocením je v Ohlase od Nežárky informováno např. o schůzi Republikánské strany čl. venkova (Ohlas od Nežárky, č. 22/IL, 23. května 1919. S. 4), která se nachází na opačné straně politického spektra, přijmeme-li rozdělení na politickou levicí a pravici.

Po měsíci, kdy Ohlas od Nežárky přinášel pouze texty oslavného, příp. organizačního charakteru, se objevuje také první zmínka o příznivcích teoretického připojení republiky k rakousko-německému celku: „Štvavost. V okolních obcích od Studnic a Neudeku až do Nové Bystřice provozuje se nyní nezřízená agitace proti československému státu a pro přičlenění k rakousko-německé republice. Známí agitátoři obcházejí dům od domu (...), vyhrožují, že Češi chtějí německé obyvatelstvo vyhladověti a podpory peněžité na výživě ženám a dětem vzít. (...) Také o vytrhávání jazyků mluví tito nesevdomití lidé a straší je, že kdyby byli příslušníky československého státu, nedostali by ve Vídni pak práce. To jsou asi v podstatě hlavní důvody, kterými se štve a vzbuzuje opravdu pochybnost, komu se máme diviti více: nesevdomitosti, prohanosti a drzosti agitátorů, či hlouposti těch, kdo jim věří.“⁸⁴

Stejně hojně, jako tomu bylo v období monarchie, informuje Ohlas od Nežárky o činnosti všech místních odborů Národní jednoty pošumavské (Lásenice, Český Bernšlák, Plavsko, Malý Bednárec, Vydří atd.).

⁸³ Ohlas od Nežárky, č. 7/IL, 7. února 1919. S. 3.

⁸⁴ Ohlas od Nežárky, č. 49/IL, 29. listopadu 1918. S. 1.

5. 3. Politický obsah Ohlasu od Nežárky v období Protektorátu Čechy a Morava pod redakčním vedením Marie Landfrasové (1939)

Počátek protektorátu je ve vydání Ohlasu od Nežárky ze 17. března 1939 připomínán pouze na titulní a na druhé straně, zbylá část čísla přináší již zavedené rubriky bez známky obsahových nebo formálních změn: hned na stranu dvě je umístěn *Feuilleton* (pod výzvu starosty Jindřichova Hradce Viléma Rösche, aby byl ve městě zachován klid, protože jen za těchto podmínek bude „říše Německá plně respektovati náš mateřský jazyk, národní vývoj a historické barvy země české“⁸⁵), další část historické stati o nedalekém zámku Jemčina a rubrika *Z dílen našich krajanů*. Na dalších stranách následují *Zprávy domácí* proložené inzeráty.

Aktuální politické události nepopisuje sama redakce, zveřejňuje pouze úřední sdělení rozeslané Československou tiskovou kanceláří podepsané Adolfem Hitlerem, Wilhelmem Frickem, Joachimem von Ribbentropem a Hansem Heinrichem Lammersem. Redakce pod vedením Marie Landfrasové ponechává vznik protektorátu bez jakéhokoli vlastního komentáře.

Titulní stranu dalšího čísla z 24. března 1939 zabírají oficiální prohlášení veřejně činných osob: starosty Jindřichova Hradce, vrchního zemského rady pro okresy Jindřichův Hradec a Kamenice nad Lipou a jindřichohradeckého vůdce NSDAP. Prohlášení mají organizační nebo uklidňující funkci. Na další stranu je po delší odmlce umístěn původní redakční text *Příkaz chvíle* (nepodepsaný), ve kterém jsou v pochvalném duchu citovány Národní listy: „Doby, které prožíváme, jsou historicky vážné a osudové, neopravňují však ke skleslosti ducha a jeho zmrtvění.“⁸⁶ Ačkoli jsou k popisu doby použity relativně neutrální výrazy (vážné a osudové), druhá část souvětí naznačuje, že autor/autorka zmíněným výrazům skrytě přisuzuje negativní význam.

Padesáté narozeniny Adolfa Hitlera jsou připomenuty na titulní straně vydání ze 14. dubna 1939 politicky korektně a zřejmě ke spokojenosti cenzorských úřadů - fotografií Adolfa Hitlera, která je opatřena titulkem: „Důvěra je vše: Vůdce a Říšský kancléř Adolf Hitler naslouchá starostem staré matičky.“ Fotografie je doplněna rozsáhlejším životopisem A. Hitlera („Stejně

⁸⁵ Prohlášení Dr. Viléma Rösche Já, český starosta českého města. Ohlas od Nežárky, č. 12/LXIX, 17. března 1939, s. 2.

⁸⁶ Příkaz chvíle. Ohlas od Nežárky, č. 13/LXIX, 24. března 1939, s. 2.

dnes svět musí s podivem konstatovat , že Ad. Hitlerovi podařilo se roztrhati za 6 let jeho vlády kus po kuse potupný versaillský diktát, dílo to krátkozrakých a pomstychtivých politiků.“⁸⁷⁾ Vzhledem k výrazně agitátorskému charakteru je pravděpodobné, že životopis byl hromadně distribuován do všech médií/periodik jako povinný obsah.

Redakční komentářové příspěvky Ohlasu od Nežárky se v období Protektorátu Čechy a Morava pod vedením Marie Landfrasové **vyznačují pozoruhodnou dvojznačností**, která napovídá, že se redakce týdeníku s novým politickým uspořádáním neztotožnila: typickou ukázkou je článek s názvem *Cesty, po kterých půjdeme* z čísla 16/1939:

„Vůdce a říšský kancléř Hitler čestně zaručil českému národu zachování jeho svébytnosti. Majíce toto jeho slovo, máme možnost soustřediti své síly a dáti jim organizační směr, abychom tu stáli silni na kolbišti lidského ducha, v ušlechtilé soutěži českého člověka s člověkem německým. Naprostá myšlenková jednota v celém národě je předpokladem našeho trvání. (...) Naším nejžhavějším přáním musí býti, aby každý Čech byl člověkem charakterním. V charakteru, dávajícím sebevědomí, je nesmírná vnitřní síla a odolnost. Charakteru se dosahuje vědomím národním, nekolísající mravností a stupňující se kulturou. Člověk takových vlastností je spolehlivý a v jakémkoli postavení si vynucuje úctu každého. Plní přesně své povinnosti a nepotřebuje se ohýbat.“⁸⁸⁾

⁸⁷⁾ ADOLF HITLER, Vůdce a říšský kancléř Velkoněmecké říše – 50 let stár. Ohlas od Nežárky, č. 16/LXIX, 14. dubna 1939, s. 1.

⁸⁸⁾ *Cesty, po kterých půjdeme*. Ohlas od Nežárky, č. 16/LXIX, 14. dubna 1939, s. 2.

6. Česko-německá otázka v Ohlasu od Nežárky

6. 1. Česko-německá otázka v Ohlasu od Nežárky v období Rakouska-Uherska pod redakčním vedením Viléma Antonína Landfrase (1881-1885)

Česko-německé vztahy jsou v Ohlasu od Nežárky v období monarchie prezentovány v nepřátelském duchu, objevují se provokativní prohlášení, detailně je sledován lokální německý tisk (Neubistritzer Zeitung), ze kterého jsou některé zprávy (doplněné o negativní komentář redakce) citovány.

Příkladem nepřátelského vztahu mezi oběma národnostmi je např. komentovaná zpráva z 12. března 1881:

„Rozmanitosti. Učme se od Němců. Nakladatelská firma v Drážďanech odmítla fantazii na valašské písně „Pod Radhoštěm“. „Jest to skladba sice velmi pěkná a zajisté by se líbila, jsme však přesvědčeni, že bychom v Německu úžasné málo výtisků odbyli, neboť u nás jsou Čechové a Slované vůbec v lásce po čertech malé. (...)“ „Tak daleko jsme to my ještě nepřivedli, abychom odmítali z národní záště německé knihy a hudebniny, jimiž zaplavuje nás německý knihkupecký trh. Za nenávisť, nepřátelství a potupu platíme dobrými českými penězi.“⁸⁹

I přes neskrývaný negativní vztah k Němcům je z Ohlasu od Nežárky zároveň patrné, že soužití Čechů a Němců v soukromé rovině probíhalo poměrně harmonicky – v seznamech uzavřených sňatků je možné najít česká i německá jména, někteří inzerující hledají rodiny pro tzv. výměnné pobyty. Ohlas také pravidelně uveřejňuje data konání výročních trhů v Dolním Rakousku. Takovou praxi potvrzuje ve své práci také Niklas Perzi⁹⁰.

Velmi zřetelně je v Ohlasu od Nežárky ve sledovaném období prezentován negativní vztah k židovskému obyvatelstvu. V české společnosti se vytvořil obraz žida jako nositele germanizace, který by však obratem k češství tuto nelichotivou nálepkou okamžitě ztratil, stal by se „dobrým židem“.⁹¹

⁸⁹ Ohlas od Nežárky, č. 11/XI, 12. března 1881. S. 4.

⁹⁰ Perzi, Niklas. Die Beneš-Dekrete. NP Buchverlag, St. Pölten, 2003. S. 61.

⁹¹ Perzi, Niklas. Die Beneš-Dekrete. NP Buchverlag, St. Pölten, 2003. S. 59.

Rozlišování na „dobré“ a „špatné“ židy je patrné např. z příspěvku o židech v Chicagu: „zdejší židé z Čech jsou Češi a mají velké účastensství v českých národních snahách. Mají zde alternativu před sebou: býti buď Němci nebo Čechy; Čechoněmců zde není. (...) Mezi Němci a Čechy panuje takový odpor jako v Evropě.“⁹²

Negativní vztah k židům se odráží na mnoha místech v Ohlasu od Nežárky ve sledovaném období, za všechny uvedme tři příklady:

„Ku sčítání lidu. (...) Židů se tam (v Plzni-pozn. autorky) napočítalo 2 127; z nich se přihlásilo k české řeči jenom 303, kdežto k Němcům se jich hlásí 1824, t. j. skoro 86 prct. všech plzeňských židů. Z toho je vidět, že i v Plzni chovají se židé k našemu národu nepřátelsky ačkoliv z Čechů mají při svých kšeftech a šmejdech největší užitky. N. L.“⁹³

„Německý spolek v českém městě. Píše „Bud.“: V ryze českém městě Táboře zařízen v době poslední „akademicko-technický“ (jinak buršácký) spolek „Olimpia“. Aby obecnstvo české v omyl uvedeno býti nemohlo, že spolek ten snad od akademiků pražských z Tábora svůj původ má, nutno pravdě svědectví dáti, že jest to pouhý společek několika židů, jichž tendence veskrz německé a národu našemu nepřátelské jsou (...).“⁹⁴

„Sčítání lidu. (...) V Počátkách (...) přítomného obyvatelstva napočteno 2 931 (...), a sice 1 381 mužských a 1 550 ženských; z těch bylo 2 923 katolíků, 8 evangelíků, ni jediný žid.“⁹⁵ (*Ni jediný žid* zvýrazněno mezerami mezi písmeny – pozn. autorky).

Vztah mezi Čechy a českými Němci je možné dobře ilustrovat na vztahu češtiny a němčiny ve sledované době. Zveřejňování česko-německých inzerátů může svědčit o obchodnickém umu zadavatelů (vědomí vyššího počtu zákazníků). V roce 1880 sice čeština získala rovnoprávné postavení s němčinou v komunikaci s úřady vlivem Stremayrových jazykových nařízení⁹⁶, přesto němčina z inzerátů na stránkách Ohlasu zcela nevymizela. Podnikatelé

⁹² Ohlas od Nežárky, č. 35/XI, 27. srpna 1881. S. 6.

⁹³ Ohlas od Nežárky, č. 8/XI, 19. února 1881. S. 4.

⁹⁴ Ohlas od Nežárky, č. 12/XI, 19. března 1881. S. 3.

⁹⁵ Ohlas od Nežárky, č. 10/XI, 5. března 1881. S. 4.

⁹⁶ Stremayrova jazyková nařízení byla vydána rakouskou vládou 19. dubna 1880 pro Čechy, 28. dubna 1880 pro Moravu. Zajišťovala rovnoprávné postavení češtiny v komunikaci se státními úřady. Úřad byl povinen odpovědět na žádost strany v jazyce podání. Nařízení zůstala v platnosti do roku 1918 (Niklas Perzi, *Die Beneš-Dekrete*, s. 49)

ještě několik let inzerovali v obou jazycích, jak dokládají následující příklady: podnikatel Karel Römmler oznamuje konání „velkolepé reduty“ česky i německy ještě 21. ledna 1882⁹⁷. O tři roky později, 17. ledna 1885, však již o konání reduty informuje pouze česky.⁹⁸ S vědomím většího zákaznického okruhu byl pravděpodobně zadán také tento inzerát z 5. listopadu 1881: „Do učení na kupectví přijme se mravný hoch, české a německé řeči mocen.“⁹⁹ Dvojazyčnost se však i z inzertní části postupem času vytratila.

Redakce Ohlasu se v neinzertní části listu vůči němčině u veřejných sdělení tvrdě ohrazovala: „Umělecký zahradník zdejší p. Antonín Šrotka, vydal cenník květin u něho k dostání a zejména karafiátů. Proč vydal jej v řeči německé – nepochopujeme.“¹⁰⁰ V redakčních příspěvcích také kritizovala používání slov přejatých z němčiny, v následujícím případě rozšiřování pojmenování paní: „... krásné jméno, jež nyní tak často vídáme ve spisech zvláště vědeckých, jest p a n í místo starého a dobrého ž e n a. Divně by se v bibli vyjímal, kdybychom řekli, paní Lotová, paní Putifarová, paní Abrahámová, nebo „nábožné paní ku hrobu jdoucí. (...) Patrně jest, že naši „páni“ spisovatelé zalíbili si v německém „Frau“. Nám není, tušíme, toho opičáctví třeba, neboť naše „žena“ nepřipomíná to, co německé „Weib“, jež připomíná na Weibchen (samici).“¹⁰¹

V souladu se Stremayrovými jazykovými nařízeními byly také všechny úřední vyhlášky v Ohlasu od Nežárky publikovány česky (např. výzva případným zájemcům ke „zjednání dovozu kamene nalámaného na vrchu Pěněnském“¹⁰²).

⁹⁷ Ohlas od Nežárky, č. 3/XII, 21. ledna 1882. S. 8.

⁹⁸ Ohlas od Nežárky, č. 3/XV, 17. ledna 1885. S. 10.

⁹⁹ Ohlas od Nežárky, č. 45/XI, 5. listopadu 1881. S. 8.

¹⁰⁰ Ohlas od Nežárky, č. 40/XII, 7. října 1882. S. 3.

¹⁰¹ Ohlas od Nežárky, č. 25/XI, 18. června 1881. S. 5.

¹⁰² Ohlas od Nežárky, č. 12/XI, 19. března 1881. S. 8.

6. 2. Česko-německá otázka v Ohlasu od Nežárky v období Československa pod redakčním vedením Viléma Bohumila Landfrase (1918-1920)

Bezprostředně po vzniku samostatného Československa problémy mezi Čechy a českými Němci na stránkách Ohlasu od Nežárky utichly. Objevilo se pouze několik výjimek jako např. upozornění, aby byly z budov odstraněny všechny německé obchodní štíty: „Upozornění! Vyzývá se obecnstvo, aby odstranilo všechny německé firmy a nápisy, aby tak samo přispělo k zavedení úplně českého rázu našeho města. Ony nápisy jsou nás nedůstojné!“¹⁰³

Redakce také přestala zveřejňovat data konání trhů na území Dolního Rakouska – informace o rakouských trzích v Raabsu, Litschau, Heidenreichsteinu atd. byly v období monarchie na stránkách Ohlasu pravidelností.

Podobně jako v monarchii, také po vzniku svobodného Československa referuje Ohlas od Nežárky detailně o činnosti Národní jednoty pošumavské. Vyskytují se i velmi idealizované zprávy: „Nejkrásnější den českého dítěte. V obci Š., která leží v oblasti Národní Jednoty Pošumavské, jest německá škola, v níž jest polovina českých dětí. Po státním převratu zahájila Nár. Jednota Pošumavská jednání o zřízení české školy a její důvěrníci vykonali v místě zápis. Lidé, kteří za starého režimu krčili se v ústraní, šli nyní hrdě se svými dětmi k zápisu. Když po vánočních prázdninách zahájeno bylo opět vyučování v německé škole, dal učitel žákům slohový úkol o tom, jak kdo prožil vánoční prázdniny. Jaké však bylo podivení německého učitele, když v jednom ze sešitů žákovských čte větu: „Nejkrásnější den mých vánočních prázdnin byl ten, když jsem šel se svým otcem k zápisu do české školy.“ Učitel nezatajil svým německým spoluobčanům tento projev mladé české duše a oni musili uznati, že tam, kde jest takováto síla národního uvědomění v dětech, nelze českému postupu stavěti hráze. Případ tento jest i zadostiučiněním Národní

¹⁰³ Ohlas od Nežárky, č. 46/III, 8. listopadu 1918. S. 2.

Jednotě Pošumavské, za onu velikou práci 35 let, kterou konala pro národní uvědomění českých rodin, usedlých v území smíšeném.“¹⁰⁴

¹⁰⁴ Ohlas od Nežárky, č. 6/IL, 31. ledna 1919. S. 3.

6. 3. Česko-německá otázka v Ohlasu od Nežárky v období Protektorátu Čechy a Morava pod redakčním vedením Marie Landfrasové (1939)

V porovnání s vyjádřeními Ohlasu od Nežárky k česko-německému soužití v období Rakouska-Uherska a Československa dochází v protektorátním období k výrazné změně. Vyjádření redakce Ohlasu od Nežárky postrádají dříve se objevující útočnost vůči obyvatelstvu německé národnosti: „Na Jindřichohradecku žijí oba národové, obývající zemi Českou, po staletí vedle sebe, jejich příslušníci byli vždy odkázáni na vzájemnou spolupráci v životě i samosprávě, snášeli společně dobré i zlé osudy, jež postihly kraj a naučili se proto i respektovati jeden druhého. Tyto okolnosti, možno říci snad i tradice, nepochybně pomohly vytvářeti ovzduší nového přátelského sousedství u nás po událostech podzimních a jistě i za dnešních nových poměrů mají vliv na klidný vývoj a vytvoření nového ovzduší, v němž má být zabezpečena šťastná budoucnost všeho obyvatelstva.“¹⁰⁵

Objevuje se dokonce upozornění na památku připomínající dřívější soužití Čechů a Němců v Jindřichově Hradci před rokem 1806: „Historický znak. V době, kdy obnovuje se staré příslušenství Českých zemí k Německé říši a vzpomíná této minulosti, bude snad zajímat upozornění na památku z oněch dob zachovanou v J. Hradci. Je to jednohlavý orel, starý to znak svaté říše římské národa německého, zaniklé roku 1806, jenž se nachází nad portálem obchodu p. K. Veselého č. 174-I na náměstí. Bylo to patrně znamení solní či jiné prodejny.“¹⁰⁶

Pozitivní zmínky o česko-německém soužití jsou však zároveň doplňovány připomínáním českých národních symbolů: v č. 14 ze dne 31. března 1939 je zmíněno 70. výročí úmrtí „českého básníka obrozenecké doby Jaroslava Vacka Kamenického“ a 10. výročí úmrtí „největšího básnického génia českého Otakara Březiny“.¹⁰⁷

¹⁰⁵ Kronika historického týdne (nepodepsáno). Ohlas od Nežárky, č. 13/LXIX, 24. března 1939, s. 3.

¹⁰⁶ Ohlas od Nežárky, č. 13/LXIX, 24. března 1939, s. 3.

¹⁰⁷ Feuilleton – Tři krajanská jubilea. Ohlas od Nežárky, č. 14/LXIX, 31. března 1939, s. 1.

Ke změně došlo rovněž z jazykového hlediska: úřední výzvy jsou v Ohlasu od Nežárky od března 1939 publikovány dvojjazyčně.¹⁰⁸

¹⁰⁸ Např. An die Bevölkerung der Bezirke Neuhaus und Kamenitz a. L./Obyvatelstvu politických okresů Jindř. Hradec a Kamenice n. L. Ohlas od Nežárky, č. 13/LXIX, 24. března 1939. S. 1.

7. Závěr

U Ohlasu od Nežárky (1871-1942) můžeme pozorovat jisté obsahové změny spojené s dvojitým vystřídáním politického režimu během historie vydávání periodika. Ať se jedná o změny méně nebo více zásadní, společným jmenovatelem bez ohledu na politický režim zůstává silný pročeský postoj redakce. V jednotlivých obdobích se pouze lišila intenzita, s jakou byl tento postoj prezentován. Změny se nejvýrazněji projevovaly na tématu vztahu Čechů a českých Němců, pozornost si ale zaslouží také prostor věnovaný politickým obsahům v jednotlivých obdobích.

V Rakousku-Uhersku Ohlas od Nežárky nepřinášel žádné informace o politických stranách, zmiňoval pouze narozeniny a jmeniny císaře, obšírněji se věnoval císařovým životním jubileům nebo svatbám v císařské rodině. Přes chybějící zpravodajství o politických stranách je však směřování Ohlasu od Nežárky zřetelné: objevují se neskryvané výzvy k větší aktivitě podporující český národ, často je informováno o životě v Anglii a Francii. Výrazně se projevuje nepřátelství vůči Němcům – ze sledovaných období (1881-1885, 1918-1920, 1939) nejsilněji.

V období vzniku Československa a těsně po něm začíná Ohlas od Nežárky intenzivně informovat o politických stranách, několikrát se opakuje výzva čtenářům k aktivnímu působení v politice. Zmínky o Němcích se téměř nevyskytují, plocha Ohlasu od Nežárky je kromě „nového politického obsahu“ zaplněna oslavnými texty ke vzniku samostatné republiky a organizačními pokyny.

V prvním roce protektorátu se na stránkách Ohlasu od Nežárky minimalizuje počet redakčních příspěvků, otiskují se redakci dodávané texty a úřední oznámení. V popisování česko-německých vztahů nastává výrazná změna – objevují se pochvalné texty o společném soužití Čechů a Němců v místním kraji. Z některých redakčních příspěvků je patrná významová dvojznačnost, dokazující, že se redakce s novým politickým uspořádáním neztotožnila. Neztotožnění se s režimem se také stalo Ohlasu od Nežárky osudným – týdeník byl zastaven v červnu 1942.

Práci se v rámci možností podařilo splnit předsevzatý cíl – byly zmapovány základní změny v obsahu týdeníku spojené se střídáním politických režimů. Při dalším bádání by jistě bylo zajímavé popsat vztah cenzorských úřadů k Ohlasu od Nežárky v jednotlivých obdobích, příp. se detailně zabývat vztahem Ohlasu od Nežárky k soudobým periodikám.

8. Zusammenfassung

Bei der Wochenzeitschrift „Ohlas od Nežárky“, die in den Jahren 1871-1942 in Jindřichův Hradec/Neuhaus erschienen ist, gibt es einige Inhaltsveränderungen zu beobachten. Die Veränderungen hängen eng mit dem doppeltem Regimewechsel (nach fast 400 Jahren österreichischer Monarchie entstand 1918 die Tschechoslowakei, 1939 das Protektorat Böhmen-Mähren) in der Geschichte der Zeitschrift zusammen. Handelt es sich um größere oder kleinere Veränderungen, die pro-tschechische volkstümliche Einstellung der Redaktion von „Ohlas od Nežárky“ blieb unverändert, ohne Rücksicht auf die Regierungssysteme. Nur in der Intensität unterschieden sich die Äußerungen über die Einstellung der Redaktion. Die Veränderungen sind vor allem bei den tschechisch-deutschen Beziehungen zu merken. Genauso interessant ist es zu beobachten, wieviel Platz den politischen Themen in den verschiedenen Zeitetappen gewidmet wurde.

In der österreich-ungarischen Monarchie brachte „Ohlas od Nežárky“ keine Auskünfte über politische Parteien. Es wurden nur die Geburtstage, Namenstage und andere Jubiläen des Kaisers und seiner Familie erwähnt. Trotz der nicht vorhandenen Informationen über politische Parteien ist es doch möglich, die politische Orientierung der Redaktion einzuschätzen. Es kommen oft unverhohlene Aufforderungen vor, um die volkstümliche Aktivität der Tschechen aufzuwecken oder zu unterstützen. Oft informiert man auch über die Westmächte England und Frankreich. Besonders feindlich wurde über die Deutschen berichtet – von den beobachteten Zeitetappen (1881-1885, 1918-1920 und 1939) handelt es sich in der Monarchie um die in „Ohlas od Nežárky“ am stärksten geäußerte Feindschaft den Deutschen gegenüber.

Kurz nach der Entstehung der Tschechoslowakei berichtet die Wochenzeitschrift über die politischen Parteien sehr intensiv, ein paar mal wiederholt sich der Appell, die Leser sollen sich politisch engagieren. Es gibt kaum Erwähnungen über die Deutschen in den Jahren 1918-1920. Der Inhalt wird außer den „neuen politischen Berichten“ mit Jubeln über die freie Republik und organisatorischen Weisungen geschaffen.

Im ersten Jahr des Protektorats Böhmen-Mähren wird die Zahl der eigenen redaktionellen Beiträgen in „Ohlas od Nežárky“ gesenkt. Es werden

hauptsächlich von den offiziellen Stellen gelieferte Texte und amtliche Ankündigungen publiziert. Bei der Beschreibung der tschechisch-deutschen Beziehungen kam es zu einer markanten Veränderung im ersten Jahr des Protektorats. Es erscheinen positive Berichte über die Deutschen und das Zusammenleben zwischen den Tschechen und Deutschen in Jindřichův Hradec/Neuhaus und Umgebung. Bei einigen redaktionellen Beiträgen ist allerdings eine Zweideutigkeit merkbar, die beweist, dass sich die Redaktion mit dem neuen Regime nie identifiziert hat. Die immer pro-tschechische Einstellung war auch für die Wochenzeitschrift fatal – sie wurde im Juni 1942 verboten.

9. Prameny a literatura

Neperiodika:

- Běhalová Štěpánka: 200 let Landfrasovy tiskárny 1797-1997, J. Hradec: Okresní muzeum v J. Hradci, 1997
- Běhalová, Štěpánka: U Landfrasů, Jindřichohradecké inzertní noviny, č. 2 – 12 : J. Hradec 1997
- Běhalová, Štěpánka, Fürbach, František: Vlastivědná a historická literatura o Jindřichově Hradci, J. Hradec: 2004
- Fürst, Renée Christine : Deutsch(e) in Südmähren. Historischer Hintergrund, aktuelle Situation, dialektale Merkmale, Regensburg: Edition Vulpes 2005
- Kárník, Zdeněk: České země v éře První republiky I., Vznik, budování a zlatá léta republiky (1918-1929), Praha: Libri 2000
- Kárník, Zdeněk: České země v éře První republiky II., Československo a české země v krizi a v ohrožení (1930-1935), Praha: Libri 2002
- Kárník, Zdeněk: České země v éře První republiky III. O přežití a o život (1936-1938), Praha: Libri 2003
- Kronika Jindřichova Hradce (Memorabilienbuch der Stadt Neuhaus) 1882-1928
- Kronika Jindřichova Hradce 1929-1948
- Muk, Jan: Alois Landfras, probuzenecký knihtiskař a jindřichohradecký starosta, Jindřichův Hradec: Pfauser 1947
- Muk, Jan: 70 let Ohlasu od Nežárky. Zvláštní otisk z OON, J. Hradec: 1941
- Pernes, Jiří: Svět Lidových novin 1893-1993. Stoletá kapitola z dějin české žurnalistiky, kultury a politiky, Praha: Lidové noviny 1993
- Perzi, Niklas: Die Beneš-Dekrete, St. Pölten: NP Buchverlag 2003
- Strejček, Ferdinand: Jak se probouzel Jindř. Hradec, J. Hradec: Nakl. Přátel starého Hradce 1930
- Teplý, František: Dějiny města Jindřichova Hradce, J. Hradec: 1927 – 1936
- Tischer, František, ml.: Seznam důležit. článků v týdeníku Ohlas od Nežárky otištěných 1873 – 1895, J. Hradec: 1896

Tischer, F., ml.: Seznam článků v týdeníku Ohlas od Nežárky v l. 1896 – 1905 uveřejněných, J. Hradec: 1906

Periodika:

- Jihočeské ohlasy
- Jindřichohradecké listy
- Neubistritzer Zeitung
- Neuhauser Allgemeiner Anzeiger
- Neuhauser Wochenblatt
- Neuhauser Wochenpost
- Ohlas od Nežárky
- Štítný
- Zájmy Českomoravské vysočiny
- Zvěst od Nežárky

10. Přílohy

- I. Mapa okolí Jindřichova Hradce po roce 1939
- II. Fotografie: Alois Josef Landfras, Vilém Antonín Landfras, Vilém Bohumil Landfras
- III. Titulní strana Ohlasu od Nežárky: č. 1/roč. I (1871).
- IV. Ukázka dvojnásobného textu publikovaného v Ohlasu od Nežárky v období protektorátu
- V. Neuhauser allgemeiner Anzeiger, 26. října 1845 s českou básní na titulní straně
- VI. Neuhauser Wochenblatt, 8. července 1848
- VII. Neuhauser Wochenpost, 24. února 1855
- VIII. Zvěst od Nežárky, 10. ledna 1863

Příloha I.

Příloha II.

1

2

3

OHLAS OD NEŽÁRKY.

Týdenník pro poučení a zábavu, pro zájmy obecné a společenské.

Vychází každou úterý v 8 hodin ráno. Cena za rokem 12 kop. (prošl. tarifem listovní). Inzerce, proklamace, jako i literární příspěvky, přijímá se. Dopisy bez podpisu nepřijímá, rukopisy se nevracují.

O důležitosti železničního spojení z Budejovic na Jindřichov Hradec do Jihlavy.

Angličanům oblibene přísloví: „Times is money“ (Čas jsou peníze) znělo by v jazyku obchodníků a průmyslníků „rychlost jsou peníze,“ neboť nejpodstatnějším totiž dvojnásobným činitelem prospívání obchodu a živnosti jest rychlost a sice jedna rychlost výroby a druhá rychlost odbytu. K tomuto urychlení spočívá důležitost strojů, zvláště párních strojů, těchto mocných, pak moderného obchodu k průmyslu, kteréž bychem v našem smyslu rozdělití mohli na stroje vyráběcí a na stroje dopravní, podle toho slouží-li k urychlení výroby aneb k urychlení dopravy, tudíž i odbytu. Tím jsme se dostali k vlastnému předmětu rozpravy naší, totiž k důležitosti železných dráh, těchto pravých oživovačů žil celých krajů a četných míst, jimiž prospívá všeliká práce lidská, jimiž se oživuje podnikavost a jimiž květvá blahobyt, ovšem že jen potom, pokud tomu svědčí i ostatní podmínky, z nichž jsou nejdůležitější lidmost, schopnost a pilnost obyvательства, síly a plodiny přírodní toho kterého území a konečně směr železnice, odkud a kam jde. S těmito podmínkami srovnává se, roste i klesá důležitost cary železničné, a bychem tedy posouditi a uznati mohli důležitost takové cary, která by se dotýkala města našeho a krajiny naší, musíme blíže přihlídnouti a podrobněji seznámiti se s tím, které podmínky a v jaké míře u nás se shledávají a o jaký směr se právě jedná. Železniční spojení, o něžto se Jindřichov Hradec a okolním městům Třeboně, Stráži, Kumbzaku, Strmilovu, Novém Ptínku, Kamenici, Zirovnici, Podáčkám, Horní Cerekvi a Batoovu zejména jedná, má směrem křížovacím spojovati dráhu Františka Josefa, od

Budejovic a dráhou severozápadní v Jihlavě v dálším prodloužení na jih od Budejovic dosáhnouti spojení (snad přes Pařov) s Itálií a v prodloužení na sever (snad přes Ratibor) s východním Pruskem a Ruskem. Směr takový jest, pokud se hledí k obchodu světovému, nový, neboť tento pohyboval se po půl tisíciletí ve směru jiném a vytvořil střediska obchodu v Hamburku a Břevně, jichž důležitost po dnes není téměř ohrožena aneb zmenšena. Vešle těchto však povstávají důležitá střediska obchodu, která vytvořila a vytvoří doba pozdější a jichžto důležitost roste tou měrou, jakou postupuje vítězně vláda a práce ruská v Asii, kdež nešťastné poklady přírodní, posud rozmarná práce lidskou nevyzdvíhlá, čekají pilných rukou, aby přispívali vydatnou hřívkou k blahobytu člověčenstva ve dvou dílech starého světa.

Dosaží těchto změn, které se za našich dnů zde v tak nazvané kolébece pokolení lidského dějí, nejlépe počítá Anglie, která ve svém smýšlení a jednání politickém nebývá vedena ani tak cizáckostí, ani politickou válkou, nýbrž nejprve a hlavně zájmy obchodními. Ona přijala právě tak nerada zprávu, že sbory slavného vojvádece knížete Barjatského obsadili vítězně krajinu Salavii a dobyli Vedenu, sídla Samylova, jako s ustrutím vyalechla po devíti letech druhou zvěst, že Anu Darja a Syr Darja aneb jak se ve starověku klassickém, když těmi krajinami táhl Alexandr veliký, jmenovali Oxus a Jaxartes, podrobeny jsou moci nejnebezpečnější soka Angličanů v Indii, že po Syr Darju plují lodě slovancké, že zřízena zvláštní generální gubernie Turkestánská, a že užto náleží okrajů Syr Darja a Semirečenskaja, a že pomocí průplavů, již hotových, bude spůsobena znamenitá splavná cesta, jejížto jeden konec sahá k Petrohradu a druhý až k úpatí Hindukulj a jejížto působení na trh

FEUILLETON.

Z dějin města a okolí jindřichohradeckého. Z doby války třicetileté.

Dějepis vypravuje, jakých pohrom uvalila válka třicetiletá na zemi Čechů vůbec, on uvádí, že obyvatelstvo, které před tím čítalo 3 miliony, kleslo potom počtem na 800.000 a že obyvatelstvo toto snášelo strasti všeho druhu, dějepis tou však nezmocnil se ještě všech podrobných zpráv o tom, kterým krajinám zvláště čeho utrpěti bylo a protož podáváme jednu z takých současných zpráv, která obsahuje jednotlivý obraz z té neakčené rady svízelů, jakými byla vlast česká až do roku 1648 (do míru vestfálského) stihána:

Když dne 26. června 1648 švédský generál Konigsmark Hradčan a Malu strany zradou Útovalského se zmocnil, potom i Staré a Nové město terdátijně oblehl, stala se válka tím krutější. Císař sám, meškaje toho času v Linzi a zvěděv o nešťastí na města pražská se vracím, posal radě starého města pražského 30. dne měsíce července, že Rudolfově Kollaredovi hraběti a Valso

a Janu Krátofu hraběti z Buchheimu natáčil, aby se dnem i nocí vynasazili všim, čeho by k obsazení Prahy třeba bylo.

Těž přiměl císař generála Myslika, který před tím se služby vojenské vystoupil, aby opět složen přijal a k sboru oavobozárců a Gotschem a Soutu ku Praze spěchal. Ku konci září stál Myslik již v Budejovicích.

V dlouhých dobách válečných povstalo tolik neúspěšných drah v krajinách těchto, že se zde loupení na pozdě spůsobily. Vyslal tedy Myslik k vyčištění toho neřádu podplukovníka Nostice s oddělením jízdy, aby loupežníky a tuláky stíhal. Dne 30. září vtrhl Nostic s poručíkem Lindkem noco do města Jindřichova Hradce, což spůsobeno nemotorností poručíka, brany střežícího i bujností hejtmana zámečského Jiřika Mollera z Kollatburku, který se domníval, že by to švédové byli a že by se tudíž k nim šetrně zachováti musel, neboť v zámku zdržoval se již švédské desátník a měl již 8 lidí a 5 koní svarbovaných.

Byl se zamožila myslí všech již taková zlostnálost, že o choráti se nerozhodovali ani zhrnout ani nepřítelství, nýbrž jedněm stranou před náhlím, jímž se zvěděli i císařští dopustili, takotka a ruky do ruky si podávají zubožené krajiny, takto

nikem a jeho dílem.

Český národ v tomto roce stojí poprvé v řadách gratulantu k narozeninám Adolfa Hitlera a je to teprve nedávno, co tento národ stál ještě v ostrém protikladu proti jeho politice. I tento krátký čas však zcela stačil, aby podal důkaz většině národa, že Ad. Hitler nemá v úmyslu českého národa využít nebo násilně jej ovládat. Opatření dosud již provedená dokazují stále více, že je snahou Adolfa Hitlera, aby i český národ byl zatážen opět do klidného pracovního procesu a

každému jednotlivému obyvateli léto země byla zase opatřena prací i chlebem, zemi pak aby byla ponechána její kulturní autonomie.

Český národ může proto právem lidele k Vudci a říšskému kancléři Velkoněmecké říše Adolfu Hitlerovi v den jeho 50. narozenin nejen bez nenávisti, nýbrž s plnou důvěrou a jemu osobně i jeho práci zamýšlené a započaté pro český národ zvláště vyslovit své přání šťastného zdaru.

Vajgar, bude spřístupněna veřejnosti. V nejbližších dnech na náklad spolku „Přátele starého Hradce“ budou ve vylouburá-ném věchodu položeny schody až na podlahu kaple, položenou as 11 $\frac{1}{2}$ m pod úrovní chodby.

Duchovní koncert provede chrámový sbor v neděli dne 16. dubna 1939 o půl 3. hodině odpolední v klášterním kostele v Jindř. Hradci s tímto pořadem:

1. Varhany: Josef Klíčka: Legenda h-moll, hraje p. L. Janů.
2. Klarinet a varhany: K. M. Weber: Andante con motto z Grand dua Concertant; hraje p. J. Neužil.
3. Sbor bez průvodu: Stan. Suda: „Modlitba (Zdravas Královno) pro 4 hlasy solo a 8 hlasů smíšený sbor.
4. Housle a varhany: B. Chopin: Nocturno hraje p. Dr. J. Šeika.
5. Zpěv a varhany: a) J. B. Foerster: Vidění b) W. A. Mozart: Alleluja; zpívá paní J. Šperková.
6. Sbor a varhany: K. Douša: Gloria Credo a Sanetus ze mše k oslavě sv. Václava pro 4 hlasy, solo a 4 hlasy smíšený sbor, 2 trubky a 3 pozouny; zpívá chrámový sbor, řídí p. řed. H. Neužil.
7. Varhany: J. S. Bach: Dvě chorální předehry. a) Kristus v poutech smrti. b) Volám k Tobě Ježíši, hraje p. L. Janů.
8. Sbor a varhany: S. Mikulka: Vstal jest... smíšený sbor 2 trubky, 2 pozouny a varhany. V. Rihovský: Sv. Cyrila a Metoděje. Smíšený sbor, 2 trubky a 3 pozouny. Zpívá chrám. sbor, řídí p. řed. H. Neužil.
9. Varhany: J. S. Bach: Preludium a Fuga G-moll, hraje p. L. Janů.

Mezi tiskem dochází mlá zpráva návštěvy a spolupráce s tímto koncertě pana Josefa Berana, ředitele Jeremiášovy jihočeské hudební školy města C. Budějovice, který obohatí program zazpíváním Biblických písní své tvorby. — Změna programu vyhrazena. Výtežek koncertu věnován bude ve prospěch oprav klášterních budov. Vstupné dobrovolně.

Akadem. spolek „Sltmý“ srdečně zve všechny své příznivce na čaj, který pořáá již zítra v sobotu 15. dubna o 20. hodině v Národním klomě. Vstupné 1.80 K.

Předslavenstvo společnosti pečafu v Jindř. Hradci oznamuje svým členům, že odložená valná hromada koná se v neděli dne 16. dubna v restauraci p. Plánského o 9. hodině dopolední. Účast všech členů velmi nutná. Dále se sděluje, že tovaryšské zkoušky konati se budou v pátek 21. dubna 1939 o 1. hod. odpo. ve cvičné dílně v žymostenských školách. Žádosti nutno podati nejpozději tři dny předem. — Jar. Hureš, předseda.

Cesty, po kterých půjdeme.

Vysoké mety, k nimž naši sousedé v posledních letech dospěli, jsou výsledkem: jasného programu, organizace, podřizem jedné a při tom společné vůli a naprosté národní jednoty. Tyto tři předpoklady vytvořily záznak všemocné síly. Nikdy nestálo Německo tak vysoko jako dnes.

Vůdce a říšský kancléř Hitler čestně zaručil českému národu zachování jeho svébytnosti. Majíce toto jeho slovo, máme možnost soustředit své síly a dáti jim organizační směr, abychom tu stáli silni na kolbišti lidského ducha, v uslechtilé soutěži českého člověka s člověkem německým.

Naprostá myšlenková jednota v celém národě je předpokladem našeho trvání. Jeden duch, jedna strana, jedna vlast! Co nám chybí na početnosti, musíme vyrovnávat svou jakostí. Ze starých mravních hodnot musí být naše štít. Takto vnitřně vyzbrojeni nemáme se čeho obávat. Práce s německým lidem, věrná, upřímná a společná může nám přinést jen štěstí.

Bouřné doby přejdou — a nastanou jiné, plné práce a tvoření. Chceme, aby Němci v nás našli zdatné a rovnocenné spolupracovníky. Takto musíme chápati nový život a uvědomovali si, že všechna naše budoucnost jest v nás.

O horách se říká, že jsou to bystři, přemýšliví lidé proto, že je k tomu nutí tvrdé podmínky jejich okolí, příroda, jen spoje uštědřující své dary, zápas y i o jiné

črty existence, vyrůstající z bity a mnohdy i společenské nebo národní postavení na rozhraní dvou světů. V tom všem často tito otužilí lidé převyšují občany z pohodlnějších a blahobytnějších rovin.

Naším nejzavětším přáním musí být, aby každý Čech byl člověkem charakterním. V charakteru, dávajícím sebevědomí, je nesmírná vnitřní síla a odolnost. Charakteru se dosahuje vědomím národním, nekolisající mravností a stupňující se kulturou. Člověk takových vlastností je spolehlivý a v jakémkoli postavení si vynucuje úctu každého. Plní přesné své povinnosti a proto se nepotřebuje ohýbat.

Všechny tyto vlastnosti oceňují německý lid, protože sám na nich stavi a sám je k nim vychováván. Dnes, kdy jsme vřazeni do jednoho životního prostoru a kdy počíná zápas na kolbišti duchovních hodnot a schopností, bylo by smrtelnou chybou, kdybychom se ukázali kulturně, mravně, technicky atd. méněcennějšími.

Zdravé soutěžení s vyspělými, přesnými a pilnými Němci může nám přinést jen prospěch. Vždyť naše zájmy, jako dílčího útvaru v rámci říše, budou konec konců k prospěchu všech. Přesně dodržovaná záruka o nezkrácení naší národní svébytnosti povede po vzájemném poznání i k úzkým přátelským stykům a tak i k šťastné a bezpečné budoucnosti naší vlasti.

Zprávy domácí.

Úmrtí. V Praze zemřel v požehnaném věku 78 let, p. MUDr. Artur Eisell, vrchní ředitel ústavu choromyslných v Bohničích v. v., který trávil svůj odpočinek v našem městě několik let, než předsdlil v nedávné době do Prahy, aby tam hledal v odborných lékařů ulehčení ve své nemoci.

Úmrtí. Ve Znojmě zemřel v 69 letech ředitel notářské kanceláře p. Jan Ikavec, vnuk bývalého hradeckého regenschoriho Františka Ikavce, u něhož začal se učít hudbě Bedřich Smetana za svého polytu v Jindř. Hradci.

Sňatek. Minulý týden uzavřel ve Vlašim sňatek zdejší rodák, p. Ph. Mr Ferdinand Prokeš se slečnou Einou Slorovou z Vlašimě.

Ústanovení. Profesorem při st. reál. gymnasiu v Jindř. Hradci od 1. dubna ustanoven byl (pro latinu a němečinu) za profesor J. Bartušek z Rakovníka.

Uznání. Ministerstvo národní obrany vyslovilo panu podplukovníkovi pécholy Jindřichu Knihovi při odchodu z činné služby za úspěšnou činnou službu vojenskou. konanou v československé armádě, zvláštní uznání.

Činní maturitní zkoušky na zdejším st. reál. gymnasiu byly ustanoveny na dny 12—17 června za předsednictví řed. S. Štefala z Třeboně, kde opět bude předsedal ředitel zdejšího ústavu J. Trčka od 19—21 června.

Dar 300 K zaslal naši redakci pan MUDr. Antonín Sixl v Hradci Králové a p. Marie Sixlová, vdova po notáři v N. Bydžově k uctění památky zesnulé slečny Gusti Sixlové z Jindřichova Hradce místnímu komitě pro pomoc uprchlákům ze zabraného území jihočeského.

Při pouliční sláve pořádané Čes. červeným křdem v Jindřichově Hradci dne 10. IV. 1939 bylo vybráno 611.70 K, za kterýchlo obnos zakoupeny budou potraviny pro potřebyné vrstvy zdejšího obyvatelstva.

Slavnost Vzkříšená na Bílou sobotu letos poprvé místo o 6. hodině konala se o 3 $\frac{1}{4}$ 7, kdy za četné účasti prošel obvyklý průvod s chovanci špitálu a katol. spolku přes náměstí až za značného, ponurého žera.

Soukenická kaple bude přístupna. Soukenická kaple přiléhající ke křřfóvé chodbě u kostela sv. Jana, k níž loni na podzim byl probourán zavadný věchod a tím otevřela se vyhlídka z chodby na

Trochu barev

od Smrčka

a zkrášlite si Váš domov.

Jak? — Poradíme Vám ochotně

SMRČEK

drogerie a odborný obchod barvářský

FOTO—SLUŽBA

- vaňavkářství -

Neuhausener allgemeiner Anzeiger.

Mr. 17.

Sonntag den 26. Oktober

1845

Kde Milostín, či Milkův Hrádek?

Znáte hůzka líbezného,
Dívky květné mladosti?
Twůrce citu blahostného,
Dítka pravé milosti?

Známeť ono pacholátko
S okem lásky obízného!
Zřemli na to newinnátko,
Srdce naše k němu lne.

Wíte co si oblibuje,
Co zajímá jeho cit?
Kam se čile přivínuje,
Kde si stálý woli býť?

Newábi jej líčí ruže,
Nedbá na urozenost;
Stříbro, zlato si nemůže
Získat jeho náklonnost.

Jsa nadhvězdnc plodem vlasti,
Wyššjm duchem nadchnut jest;
Nebházi jej zemské slasti,
*W nichž se skrywá klam a lest

Kde mír z oka jemu kyne,
Jemnost duše zjewuje,
Uctiwá řeč z ustou plyne,
Rozum s citem spojuje:

Tam si Milk stánek sbije,
W něm rozkošně přehýwá.
S Milostkami wěnce wije,
Wonnou slasti oplýwá!

Benhauser Wochenblatt

zur Wohlfahrt, Belehrung und Unterhaltung für Jedermann.

Die Wette.

Eine Bagatelle aus der fashionablen Welt. (C h l u f.)

„Freund!“ entgegnete der Graf, „meinst du denn, ich könnte je so närrisch sein, auch nur im Entferntesten an eine ernsthafte Liaison mit einer Person zu denken, welche nebstdem, daß sie eine Bürgerliche, noch dazu vom auserwählten Volke Gottes ist? — Und wenn ihr Vater noch einige Millionen mehr erschaffert und erwuchert hätte, so würde es sich hübsch ausnehmen, wenn ein Graf Ch., dessen Verwandte hohe Stellen im Staate bekleiden, so eine Resalliance schloße, welche einzugehen mancher Bürgerliche Bedenken trüge! Wer wird denn gleich an solche ernsthafte Dinge denken! Aber mich unterhält es, zu sehen, wie weit die Thorheit und Einbildung bei einer solchen Person geht, denn, parole d'honneur, sie ist nicht zu gut, mir ernsthafte Absichten zutrauen! Seht nur, wie sie sich ziert!“

„Und warum nicht?“ entgegnete Graf J.; „haben nicht erst zwei Cavaliere ersten Ranges dumme Streiche gemacht und sich mit Schauspielerinnen zu tief eingelassen? Das muß freilich solchen Mädchen die Köpfe verdrehen, wenn sie noch dazu ein hübsches Lärchen nebst einer baaren Million Wittigst besitzen.“

„Ich will es gern glauben,“ versetzte D. H., „aber gewiß ist es, daß uns nichts mehr herabsetzt, nichts mehr unser Ansehen schwächt und die Ehrerbietung, welche man uns sonst sollte, als diese Resalliance, die von Staatswegen verboten werden sollten. Ueberhaupt ist es unverzeihlich, daß man den Adel an so viele Personen vergibt, welche sich dann uns unbedingt gleichstellen, wenn auch der Papa oder Großpapa Schreiber in einem Bureau war oder ein Comptoir hielt. Als ob es mit dem bloßen Nobilitiren abgethan wäre und man nicht auch Ahnen haben müßte, um ächten Adel anzusprechen und repräsentiren zu können.“

„Das Volk ist zu aufgeklärt,“ seufzte ein alter Marquis, dessen Eltern in den neunziger Jahren sich aus Frankreich gelüchtet hatten. „Gebt Acht, es wird einmal so eine Geschichte geben, wie unter dem sechzehnten Ludwig. Kennt sich doch schon jeder Schuster und Schneider Herr von; wie weit ist es noch von dem Punkte, Jeden ohne

Unterschied citoyen zu nennen? Les extrêmes se touchent! Ihr wißt ja die Geschichte, welche sich vor einiger Zeit mit dem jungen Fürsten C. und dem Grafen Ch. ereignete! Reiten über den Graben, wo um die Tischbuden eine Anzahl solcher Damen und Herren aus der Bourgeoisie saßen. Graf Ch., ein süperber Reiter, wettete, mit seinem Pferde in die Bude zu reiten und, ohne abzusetzen, im Kreise jener Gesellschaft eine Portion Eis zu essen. Ein Wort, und der Braune steht mit einem Sage vor der Budenthüre. Die Dämchen quitschen, die Herren fluchen, aber man hat keine Courage; der Aufwärter kommt dazu und untersteht sich, das Ross beim Zügel zu fassen und zurückreißen zu wollen. Wie billig, gibt der Graf dem Kerl eins mit der Reitpeitsche über's Gesicht. Eine Menge Gaffer stehen schon längst bei der Scene; sollt Ihr's glauben, die Bagage nimmt die Partei des Aufwärters. Man reißt den Grafen vom Pferde, und wagt es — c'est un horreur — ihn mit seiner eigenen Reitpeitsche tüchtig durchjubläuen. Zu den Zeiten meiner glorreichen Ahnen wäre so etwas Majestät verbrechen gewesen und das Gellächter an den Galgen oder auf die Galeeren gekommen; aber hier übergeht man die Sache: die Polizei zuckt die Achseln und meint, der Graf trage selbst den größten Theil der Schuld und man könne keine Maßregeln ergreifen gegen diese öffentliche Zurechtweisung!“

„Es ist wahr,“ sagte der Baron, „man sieht der Racaille zu viel durch die Finger. Was hatte der arme Graf C. — y für Schererei wegen eines Polizeimannes, den er überritt, weil sich der Kerl die Freiheit herausnahm, ihn zurechtweisen zu wollen. Als ob die Polizeiregeln auch für uns gelten sollten!“

„Woher kommt es aber,“ fuhr der Marquis fort, „daß sich diese Leute täglich mehr herausnehmen gegen uns, als von der übertriebenen Leutseligkeit Sr. Majestät und der kaiserlichen Familie. Ziehen vor Jedem den Hut, der sie grüßt, was doch nur Schuldigkeit von diesem Pade ist, — reden mit Jedem, der gerade ein Anliegen an sie hat, und setzen ihren Stolz darein, gekannt und ge-

Ersteinst. wöchentlich 1 Bog
Preis ganzjährlich 3 R., halbjährlich 1 R. 30 Kr., vierteljährlich 45 Kr. Durch die Post mit freier Zusendung ganzjährlich 3 R. 30 Kr., halbjährlich 1 R. 45 Kr., vierteljährlich 54 Kr. G. M.

Inserate aller Art werden aufgenommen, zu die gebaltene Preisliste oder deren Raum mit 1 Kr., die durchlaufene mit 2 Kr. G. M. berechnet. Das einzelne Blatt kostet 3 Kr. G. M. Briefe und Geld franco.

Benhauser Wochenpost.

Zweiten Jahrgangs N°. 8.

Arbeit und Lebe.

24. Februar 1855.

I.

Am Abend stand ich brausen,
Dacht' an die Geliebte mein,
Und sprach zu mir, wo wird nun
Deine Herzallerliebste sein.
O Gott, meine Herzallerliebte,
Ich hab' sie schon lang' nicht geseh'n,
Und möchte vor Sehnsucht und Trauer
Und Liebesschmerz verzagen.

II.

Im helteren Brüderkreise
Hab' ich an Lieben gedacht,
Und manches Glas voll hab' ich
Auf ihre Gesundheit gebracht.
Die Brüder' alle, sie lachten,
Und sprachen: Du bist ein Narr,
Sagt mir, ob Einer von Euch je
So närrisch verleben schon war.
Ich aber ließ sie lachen,
Hab' immer treu geliebt,
Hat sie mich auch tagtäglich
Viel tausendmal betrübt.
v. Aquäobius Braundler.

Der Torf als Gegenstand neuer Industriezweige.

Ein ernsthafter Blick auf Böhmens Verhältnisse lehrt einerseits, daß u. a. in der Beförderung der Industrie das Gleichgewicht zwischen den einzelnen Factoren der Volkswohlfahrt angestrebt werden muß, und andererseits, daß unsere Provinz noch viele Elemente industrieller Entwicklung aufzuweisen vermag, die bisher die gehörige, energische Würdigung und Ausbeutung nicht gefunden haben. Wir besitzen: Wasserkräfte in Menge, die ungenützt verfließen; mächtige Torflager, von denen bei Weltchem nicht das, was als Jahres-Ertragniß

zu gewinnen wäre, verwerthet wird. Und doch erfreuen wir uns einer Regierung, die weise und wohlwollend jeden Fortschritt in diesem Gebiete auf's Eremunterndste unterstützt; eifrige Männer wirken in Vereinen für Ausbreitung der Intelligenz und praktische Verförderung nützlicher Ideen; Weisheit und Mittel zum Verkehre mit dem fernen Auslande, so immer noch vorhanden, wie dieß einzelne neue, mit uns ins Leben gerufene Industrien beweisen, denen noch wachsende Ausdehnung, wachsender Lohn für ehrenwerthe und muthige Ausbauer im Kampfe verheißen ist. So mancher Geldgeschäfte findet Hunderttausende flüchtig, während die Industrie auf gar manchen Punkten, — des seit einigen Jahre unlängbar hervorgetretenen namhaften Aufschwungs ungeachtet — noch in den Windeln liegt, und eine nicht kleine Zahl arbeitsfähiger Bewohner des Landes ein nothdürftiges Dasein fristet, weil es dem Capitale häufig an Muth gebricht, dieselben für industrielle Zwecke in Thätigkeit zu setzen. Wir erachten diese Thatfachen in vielen Beziehungen als gerechtfertigt. Aber das Gestirn einer neuen Zeit steigt unverkennbar an unserm Horizonte empor. Die schönste und sicher auch der lohnendste Egoismus jener ehrenwerthen Macht im Staate bestünde darin, eben diese neue Zeit edelsinnig zu begründen, dem anderwärts geschehenen Impuls die wünschenswerthe Ausbreitung, den vielfachen in ruhmwürdigen Bestrebungen für die religiöse und sittliche Weidung des Geschlechts aber willkommene Ergänzung zu bieten. Es ist vielleicht der jezige Moment, nicht der gewählteste für derartige Anregungen; inzwischen bedarf es oft jahrelanger Mahnens, bis das gesprochene Wort zur That sich potenzu überdieß sind unsere politischen Zustände nicht eben für je Art von Industrie entmuthigend und dabei müssen wir an die Herren A. Lanna, Klein und Romotny hinweisen, die eben daran sind, in Klado ein ähnliches Probir-Steinkohlen-Gwerk zu erzeugen. — Unsere Wochenpost hat deshalb fast in jeder Nummer irgend einen Gegenstand aufgegriffen, der dem Unternehmungsgeiste Gelegenheit geb

Dne 10. ledna

1863.

ZVĚST OD NEŽÁRKY

Týdenník pro zábavu, poučení i obchodní záležitosti.

Vychází každou sobotu v 10 hodin ráno. Redakce a expedice v knihkupectví Al. Landfrosa a syna v Jindřichově Hradci. Nakopisy posílají redakci, a přispěvateli jakož i inseráty expedici franco. — Dopisy bez podpisu se nepřijímají, ruční kopie nevracejí.

2. Číslo.

Nakladatel:
Vilém Landfros.
Odpovědný redaktor:
Jan. V. Žák.

Předplatení:

Pro Jihočeskou území: 10 kr., čtvrtletně 4 st., půlletně 7 st., ročně 12 st. a posílání časopisu měsíčně 4 kr., čtvrtletně 1 st. 14 kr., půlletně 2 st. a ročně 3 st. 28 kr.

Kdo z p. l. předů odhláší časopis se předplatí, obdrží ku konci roku krásný obraz ruční práce.

Kalšník a dcera purkmistrova.

Vypravování z událostí v Jindřichově Hradci roku 1608 a 1609

(Pokračování.)

„Děkuji ti Jene, tato tvá upřímnost mne blaží; že však předec laskavého nabídnutí nepřijímám, děje se proto, an dostatečně uznávám, že nepochybně práva, abych pro své nezrušitelné přátelství s touhou kalší poklid rodiny vaší. Já tímto nežné rodinné svazky a nejsmí dosti drží, bych se opovážil se jich dotknouti. Zůstaň věren, jak jsi slíboval, své úloze, ku prospěchu národa a člověčenstva; jestliže zde několik dní ještě ztrávím, budeme ku přátelským schůzkám míti dosti času.“

„A kde chceš hledat jakého obydlí?“ tážal ze Jan.

„Dovolte, mladý pane,“ ozval se Jití, „mám prázdnou světničku.“

„Ano, tvé nabídnutí,“ pravil Václav Jitimu, „musím přijmouti; až ti pozbyde času,“ obrátil se opět k Janovi, „tedy mne tam nalezně.“

„Jsem přesvědčen,“ pokračoval jako zarmouceně Jan, „že každý tvůj krok a každé slovo pochází z hlubokého rozmyslu a zajisté jest rozumné. Proto také při svém předsevzetí statně vytrvati můžeš, a byloby tedy marné žádati od tebe opak svého úmyslu. Znáš té a proto ctím i setřím vůli tvou, příležitosti kacířiti se s tebou za to často použiju.“ Podali si ruce a rozešli se. Jak byl Václav sám šlechtný tak za šlechtného měl i každého, kdo se tak býti zděl. Neuměje se přetvářiti nepoznal ba ani netušil toho u jiných.

Bylo poledne; Jití se ubíral domů, a oko mu jen zářilo radostí, že si vede milého přítele co hosta ku skrovně-kému obědu. Co bylo nejmožnějšího, sehnalo se starostlivě ku utěnění hosta. U Jitího byl pravý svátek; v myslí jeho i Václavově rozbila si spokojenost a nejčistší radost utěšený stánek. Na sklonku dne odebral se Václav opět na hřbitov. Když se na hrobě rodičů byl pomodlil, rozhlížel se po hřbitově a užíval ženskou černě oděnou, jež nejprve u kostelních dveří klečela, pak u některých hrobů se modlila a je kvítím zdobila. Přišla i ku hrobu jeho rodičů a učinila totéž. Václav hluboce pohnut k nejvznešenějšímu díku tak jak se již večera k neznámému zlobiteli pohnuta cítil, spechal k ní a počal vroucími slovy z celého srdce svého děkovati za úctu a lásku, kteráž byla jeho nejdražším rodičům prokázána. Uchopil ruku ženy vroucím díkem slze jí líbal a končil temito slovy: „Nic mne nemohlo k věčnému díku pohnouti, neb mi není nic tak milé jak památka nejdražších rodičů; protož reknete, uslechtlá paní, komu děkovati mám: prosím vás snažně, zjevte mi své jméno, jinak jest má radost opět nespokojenosti novou pokalena.“

„Já znala,“ odpovídal zvučný hlas, dojmuti patrně jevíci, „všeho otce, i tím jeho památku, neboť jsem se dozvěděla, že pohnutí jeho přesvědčení ve víře junofé příkory mu působila, kteráž ho až ve hrob uvrhlo. Já jsem

Marie, dcera purkmistra Mautnera; oplakávám drahého děda.“ V zanechal vděčným nezpomínal na to Václav, že vrole tiskne k ústům chvějící se ruku panny, a ona nezpomněla v soucinném hlubokém dojmu hnedle na to, co by jí jindy její nejjemnější a nejudnější mrav byl kázal. Teprve po chvíli zpomněla na to, vyňala svou ruku z jinochovy a šeptajíc: „Bůh vás těš a dej vám dobrou noc!“ ubírala se pryč. Václav jí slovy to přání neodvětlil, ale pohled jeho významný setkavši se ještě s jejím pohledem byl vymluvnější. Po chvíli odebral se Václav k milému hostiteli a začal s nadsením vypravovati o svém setkání, ač se mu zdálo, že by se slušelo krásný čin Marie nehlasiti světu, takovou výtečnost mysle divě nechápajícimu, ale jako skrovnou liboděnou violku v úkrytu posvátném chováti. Jití a Václav hovořili dlouho do noci; Jití vypravoval a účtů u Mautnerovi a vyličoval čnosti a ušlechtilost Marie, uváděje důkazy z jejího jednání. Václavovi nešlo ani slova, a rodina ta ho čím dále tím více zajímala. „Musím tě ubezpečiti,“ dokončil Jití, „že já, ač jsem pevný katolík, a Mautner stálý zastávce a podporovatel kalšníkův, nechovám v celém městě k žádnému více a zaslouženější úcty nežli k němu.“ Po té rozprávce uřekl Jití Václava do protejši světničky na uchystané lůžko. Václav ulehl a myslil nejprve na Jitího, který jakožto pravý následník učení Kristova, neprónásleduje jinověrců jako jeho spoluvěrci, ale trváje na tom, co za pravé má, jen všude o to dbá, by Kristův zákon lásky skutečně v celém světě panoval. Ten sprostý Jití byl vznešen svou myslí nad tisíce učitelů a knížat neomylné církve římské. Brzy se obrátil myšlénky Václavovy od Jitího k deři Mautnerově, a zdálo se mu, jakoby jeho duše a její sptizněna byla. Místo spaní těžil se na den a na okamžení, až by mohl smýšlení své velebené díve sděliti. Tato naděje ho nesmírně blažila; vřdyt nalezl ve svém rodišti v Marii-prvního člověka, jehož srdce s ním souhlasilo. Myšlénka ta byla oblažující pro veliké a opuštěné srdce Václavovo. Nastávalo ráno, on časně vstal a odešel na ono místo, kde předmět své vděčnosti a úcty poprvé spatřil. I to místo stalo se mu nyní ještě dražším a památnějším. Den zděl se mu velmi váhavým krokem plynouti, neboť on očekával příchodu večera, který měl Marii opět na to místo přivesti, kde jí poprvé uřekl a kamž každodenně modliti se chodila. Tužba se splnila, Marie přišla na hřbitov a vykonala u dvéři chrámových svou modlitbu. Václav se z úcty neopovážil dříve jí v krásném úmysl upokázeti; když však vstala, přistoupil k ní a chtěl jí to množství myšlének, které mu po celou noc a den v hlavě kolotaly, sděliti; leč v návalu netušeném